

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

Quæstio II. De Charitate secundum se; eiusque subiecto tam proximo
quam remoto; itemque de causa efficiente, augmento, diminutione &
corruptione eiusdem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

de peccatis. 3. Per accidens saepe obligat, quotiescunq; ad vincendâ aliquâ tentationē, aut præceptum aliquod seruandum, necessarius est actus spei. Quamquam tunc eum actum prætermittente, non est peccatum distinctum à peccato consequente, ad quod vitandum actus spei requirebatur vt ex comuni, generatim dictum tomo 2. disp. 4. q. 2. dub. 1. n. 17.

81 II. Eodem modo præceptum affirmatiuum timoris obligat, quando vel graui tentatione præsumptionis animus pulsatur; aut alioqui ad vincendam tentationem, vel præceptum seruandum necessarius videtur timoris actus. Alias autem præceptum timoris tam seruilis, quam filialis, per se non obligare, probabilius censet Valentia loc. cit. contra Bannem hic quæst. 22. artic. 2. Cur autem, & qua ratione Sanctus Thomas ibi-

dem a. 1. & 2. asserat, in ipsa prima legislatione à Deo præceptum formale (sub expressis scilicet verbis præceptiuis) de spe aut seruili timore nec datum, nec dandum fuisse, colligi potest ex dictis in simili de fide quæstio. 7. dub. 3. & alijs, quæ docuimus tom. 2. d. 5. quæstione 3. dub. 2. num. 21.

82 III. Per peccata præceptis solum affirmatiuis spei opposita, spes non amittitur, vt etiam de fide dictum. Etsi per accidens, quotiescunq; peccato infidelitatis fides amittitur, ex consequenti etiam amittatur habitus spei; sicut & charitatis, aliarumque omnium virtutum infusarum: cum isti habitus omnes supponant habitum fidei, vt cum Sancto Thoma quæst. 4. a. 7. & q. 17. a. 7. & 8. dictum dub. 1. & supra de fide q. 6. dub. 2. Atque hæc de spe.

QVÆSTIO II.

De Charitate secundum se; eiusque subiecto, tam proximo, quam remoto; itemque de causa efficiente, augmento, diminutione, & corruptione eiusdem.

Sanctus Thomas 2. 2. q. 23. 24.

Absoluetur hæc quæstio sex dubitationibus. I. An, & qualis, cuiusq; obiecti virtus sit Charitas; an sit vera amicitia inter Deum & hominem; an sit vna virtus; eademq; perfectissima omnium, an forma virtutum II. An præter Charitatem virtutem Theologicam, dentur alij habitus amoris amicitie erga Deum, vel proximum. III. De subiecto Charitatis, tam proximo, quam remoto; specialim an eiusdem speciei & intensio sit in via & in patria. IV. De productione & augmento charitatis; an à solo Deo producat; quomodo item & quantum charitas augetur, siue intendi possit. V. Vtrum quolibet actu charitatis charitas in hac vita augetur; & quomodo. VI. An, & quomodo charitas possit diminui, & amitti, siue corrumpi.

DVBIVM I.

An, & qualis virtus secundum essentiam sit charitas; an item sit vera amicitia inter Deum & hominem; an sit vna virtus; eademq; perfectissima omnium, ac forma virtutum.

S. Thomas 2. 2. q. 23. aa. 8.

1 **A**ccepitur charitas in præsentī pro ea virtute, seu vi, qua Deum amore benevolentie diligimus; ad cuius essentiam ac proprietates declarandas, iuxta ordinem quæstionum in hac dubitatione propositorum, sequentes assertiones ex mente S. Thomæ statuimus.

2 **A**SSERTIO I. Charitas est aliquid creatum, in anima hominis iusti inhærens, & quidem permanenter, velut habitus. Ita docet S. Thomas q. 23. a. 2. ex comuni omnium Doctorum, contra Magistrum in 1. dist. 17. qui putauit, charitatem non esse habitum aliquem creatum, sed ipsum Spiritum Sanctum immediate in nobis efficientem actum charitatis; cuius sententiam etiam Scotus, & alij

nonnulli ibidem probabilem existimarunt.

Sed posita assertio est iam adeo certa, vt quoad priorem partem plane sit de fide, & aperte definita in Concilio Tridentino sess. 6. c. 7. vbi dicitur; Charitatem diffundi in cordibus eorum, qui iustificantur, atq; ipsi inherere, & in ipsa iustificatione hæc omnia simul infusa accipere hominem &c. fidem, spem, & charitatem. Et Canone 11. habetur: Si quis dixerit, homines iustificari vel sola imputatione iusticie Christi, vel sola peccatorum remissione, exclusa gratia & charitate, qua in cordibus eorum per Spiritum Sanctum diffundatur, atq; illis inhereat, &c. anathema sit. Idem sumitur ex scriptura ad Rom. 5. v. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, per Spiritum Sanctum, &c.

3 Quantum ad secundam partem, nempe quod sit habitus, etsi non sit aperte de fide, nec adeo clare definita ab Ecclesia, vt contra Vegam lib. 7. in Tridentinum cap. 42. notârunt Valquez 1. 2. disp. 203. num. 19. & Arragonius hic artic. 2. & fere etiam Valentia quæst. 1. p. 1. §. 3. est tamen non solum sententia probabilior, ex cap. *Maiores*, de baptismo, & Concilio Viennensi, Clementina vnica de Summ. Trinitat. & Fide Catholic. sed etiam quoad rem (esse videlicet etiam aliquam qualitatem permanentem, abstrahendo à nomine habitus) adeo certa, vt contrarium merito cenferi possit temerarium, si non etiam erroneum, vt recte Valentia loc. citat. non solum quia est contra communem Doctorum in 1. distinct. 17. & 2. dist. 26. Sanctum Thomam, & recentiores hic cit. artic. 2. sed etiam quia satis aperte aduersatur Concilio Tridentino loc. cit. vbi generatim definitur, in iustificatione peccatoris charitatem infundi; quod ideo etiam de paruulis, ex mente eiusdem Concilij asserendum est; qui tamen non nisi habitualis perfectionis sunt capaces. De qua re pluribus actum tom. 2. disp. 6. q. 1. dub. 2.

4 Ratio generalis vtriusque partis sumitur ex S. Thoma cit. a. 2. Quia omnis actus perfecte productus ab aliqua potentia, supponit in illa sufficientem vim operatiuam, inhaerentem ac permanentem; sed actus charitatis vtique perfecte ex suo genere quin etiam faciliter & delectabiliter producit ab humana voluntate: ergo supponit in illa vim sufficientem ac permanentem, qualis non potest esse alia, quam habitus.

5 ASSERTIO II. Charitas est virtus, & quidem perfecta, tam quoad essentiam, quam quoad statum virtutis. Est extra controuersiam apud S. Thomam q. 23. a. 3. Probatur tum ex bonitate obiecti, & actus toties in scriptura commendati, vt suo loco patebit; tum quia attingit debito modo Deum, supremam actionum humanarum regulam, tum quia instar virtutum moralium immediate perficit voluntatem, eamque mouet & inclinât ad bene operandum, idque immediate circa vltimum finem Cui: qua de causa etiam habentem eiusque actum simpliciter bonum, & ad vitam æternam consequendam idoneum facit; quod ad virtutem secundum statum Christianæ virtutis perfectam requiritur.

Et quia totum hoc, quod diximus, conuenit charitati cuius etiam minimæ, & secundum quamuis intensionem, iuxta S. Thomam 3. p. q. 62. a. 6. ad 3. vbi ait, *minimam gratiam cuiuscumque cupiditati resistere posse, & mereri vitam æternam*: idcirco etiam quæuis minima charitas perfecta virtus est, tam secundum essentiam, quam secundum statum, vt recte etiam notauit Arragonius hic a. 3.

6 Nec obstat, quod charitas est accidens animæ, qua proinde videtur imperfectior. Accidentia enim non ex principijs subiecti, sed ex participatione superioris naturæ perfecta, sunt digniora subiecto, inquit Sanctus Thomas a. 2. ad 3. idque vel secundum quid, vt explicat Caietanus, vel etiam simpliciter, vt cenfer Valentia. De quo non est magnopere contendendum.

ASSERTIO III. Charitas, de qua agimus, est virtus supernaturalis & Theologica. Est extra controuersiam. Et primum patet ex Scriptura. Rom. 5. v. 5. *Charitas Dei diffusa est &c. per Spiritum sanctum*. 1. Ioann. 4. v. 7. *Charitas ex Deo est*. In quem sensum etiam Dionysius 4. de diuin. nom. dicit, *Omnium diuinorum diuinissimum esse amorem*. Eodem pertinet Concilium Tridentinum citatum assertionem I. Ratio sumitur ex vtroque tam materiali, quam formali obiecto supernaturali, de quo infra. Secundum patet ex dictis, quia immediate ac principaliter versatur circa Deum, tam vt obiectum Cui, vt magis infra declarabitur.

ASSERTIO IV. Est virtus specialis, & ab omnibus cæteris virtutibus distincta. Ita docent cū S. Thoma a. 4. omnes. Probatur tum ex 1. Cor. 13. v. 13. *Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc*. vbi charitas connumeratur specialibus virtutibus; tum ex obiecto proprio, quod est ipse Deus, vt est secundum se sumum bonum supernaturale adeoque amabile propter se amore beneuolentiæ seu amicitia, vt recte cum Scoto in 3. dist. 27. q. 1. habet communis.

Neque contrarium hic cit. a. 4. sentit S. Thomas, asserens obiectum ipsius esse *bonum diuinum, in quantum est beatitudinis obiectum*. Illud enim in quantum specificatiue solum, & non reduplicatiue accipiendum est, vt sensus sit, Deum esse obiectum charitatis, non præcise secundum vnum vel alterum speciale attributum, seu perfectionem suam; v. g. vt iustus, aut misericors est, sed secundum omnem suam rationem bonitatis & perfectionis, adeoque vt est supernaturale bonum vnde quaque sumum & perfectum: quo modo etiam est obiectum beatitudinis, salua interim differentia rationis formalis, secundum quam idem Deus aliter atque aliter est obiectum spei, seu beatitudinis & charitatis, quam vt per se claram ex q. 17. a. 8. & hac q. 23. a. 1. & 5. supposuit S. Thomas, vt pluribus Caietanus, Bannes, Arragonius & Valentia hic; & nos etiam supra q. 1. satis declarauimus.

Ex hoc ipso vero, quod charitas versatur circa Deum, vt est secundum se sumum bonum (non vt est bonum nostrum) eumque vt sic amat, sequitur, quod charitas versatur circa Deum, non amore concupiscentiæ, sed amicitia & beneuolentiæ, volendo illi omne bonum, ac imprimis suum ipsius increatum bonum, propter seipsum; quodque adeo charitas versetur circa Deum velut vltimum finem Cui; cum interim spes versetur circa eundem, vt est noster vltimus finis Cuius, seu Qui, vt dictum etiam q. 1. præcedente dub. 1.

ASSERTIO V. Charitas est vera amicitia erga Deum. Ita docet cū S. Thoma a. 1. communis, & sumitur nomen amicitia pro ipso amore reciproco inter amicos, non pro relatione inde subsequente. Probatur & declaratur ex Aristotele 8. & 9. Ethicorum, quia omnis amor beneuolentiæ mutuus, seu reciprocus, in quadam bonorum communicatione fundatus, est amicitia; sed charitas hominis erga Deum est talis amor: Ergo, &c. Minor quoad primam partem ex dictis patet: quoad se-

cundum

cundam probatur; quia nunquam amamus Deum, nisi prius ab eo amati; cum ipse amor noster erga Deum sit præcipuus effectus amoris Dei erga nos. Tertia pars probatur. Tum quia & Deus præter alia varia bona naturalia ac supernaturalia, suamet etiam beatitudinem homini communicat, proposito quidem in hac vita, re ipsa autem in altera: & homo vicissim, qui Deum amat, sua ipsi officia & obsequia ac honorem debitum defert.

12 Eadē assertio patet ex multis scripturæ locis psal. 13. v. 17. *Nimis honorati sunt amici tui Deus, Cant. 2. v. 13. Surge amica mea. Cant. 5. v. 16. Ipse est amicus meus. Sap. 7. v. 14. Participes facti sunt amicitia Dei. Ioann. 15. v. 14. Vos amici mei estis si feceritis ea, quæ præcipio vobis. Et ibidem v. 15. Jam non dicam vos seruos, sed amicos &c. Quæ loca cū proprie accipi possint, omnino debent; ad stipulantibus præsertim SS. Patribus, idemq; passim asserentibus.*

13 Ratio à posteriori est; quia omnia effecta ac proprietates amicitia loca habent inter Deum & hominē, vt sunt iuxta Aristotele 8. & 9. Ethicorū I. vno quasi quedam & similitudo in ipsa natura. Nam non solum Deus ineffabiliter homo factus, sed & homo per gratiā ad participationem diuinæ naturæ euectus est, iuxta illud 1. Cor. 6. v. 17. *Qui adheret Domino, unus spiritus est. Ad Galat. 2. v. 20. Vno autem iam non ego, vivit vero in me Christus, &c. 2. Pet. 1. v. 4. Et efficiamini diuinæ consortes naturæ. 1. Ioann. 3. v. 1. Et filij Dei nominemur, & simus.*

II. Vniō voluntatum. Nam & Deus voluntatem imitantem se faciet, & exaudiet eos. Psal. 144. v. 19. Et homo iustus Dei voluntatem non solum quotidie fieri cupit, sed etiam curat.

14 III. Conuersatio securā, & mutua quedam in omnibus comunicatio; iuxta illud Prouerb. 8. v. 31. *Delectatio mea esse cū filiis hominū. Cant. 2. v. 16. Dilectus meus mihi, et ego illi. Ad Hebræos 1. v. 1. Multifariam multisq; modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis: nouissime diebus istis locutus est nobis in Filio. 1. Ioann. 4. v. 18. Perfecta charitas foras mittit timorem. Ad Philipp. 3. v. 20. Nostra autem conuersatio in caelis est. De qua re non nihil etiam Aristoteles lib. 10. Ethicorum. & lib. 1. ac 12. Metaph.*

15 IV. Mutua beneficentia; de qua 1. ad Cor. 3. v. 22. *Omnia enim vestra sunt &c. siue presentia, siue futura. Ad Roman. 8. v. 32. Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit? Nos autem vicissim et si Deo conferre re ipsa nihil possumus, honorem tamen & subiectionem debitam ei præstamus: quia etiam in proximis quodammodo benefacimus, quando amamus; iuxta 2. Timoth. 2. v. 21. *Erit vas in honorem sanctificatum, & utile Domino, ad omne opus bonum paratum. Et Matth. 25. v. 40. Quod vni ex fratribus meis minimis fecistis, mihi fecistis.**

Quocirca etiam Aristoteles 8. Ethic. 12. asserit, inter Deum & hominem esse quandā saltē imperfectā amicitia, fundatam in beneficentia benefici erga beneficiatum; similemque amicitia parentū in filios. Adde, tanto hac maiorem, quanto Deus de suis filiis certior, quantoque ampli⁹ de suo habet in hominē, quam parentes in filijs. Item, quanto in parentibus amandi ratio, ob diuersum principium actiuum & passiuum distractior, & ob ipsam huiusmodi animi angustia & mutabilitatē

tenuior, & inconstantior. Quæ de causa etiam amicitia diuina complecti potest multos, cū humana ad multos non ita facile extendatur.

16 Nec obstat primo, quod Aristoteles 8. Ethic. 6. 7. negare videtur, inter Deum & hominē, vt & inter regem & mancipiū, esse amicitia; ob summam eorum inæqualitatem. Procedit enim hoc quidē de homine, si is præcise, vt Aristoteles fecit, secundum se ac suam naturam, sine gratia ornatu spectetur. At supposita gratia & dignatione Dei, quam Aristoteles non cognouit, nil obstat, quominus inter Deum & hominem sit amicitia quedam, non quidem absoluta æqualitatis, sed cuiusdā excellentiæ proportionalis: qualis etiā iuxta Aristotelem ibidem cernitur inter maritū & uxorem, principem & subditos, parentem & filios.

17 Secundo nō obstat, quod Deus omnia propter seipsum operetur. Prouerb. 16. v. 4. *Homini causa nihil; cui proinde non videtur posse affectus esse amore amicitia seu beneuolentia. Nam de ratione veræ amicitia non est, vt quis propter amicum operetur quidpiam, tanquam propter suum finem; sed vt ei seclusa propria vtilitate, velit bonum, idque si honesta amicitia est, propter vltimum finem, qui est Deus.*

18 ASSERTIO VI. Hæc amicitia hominis erga Deum ex suo genere est omnium perfectissima. Tradit idem S. Thomas q. 23. a. 1. ad 3. & communis. Probatur; quia cum iuxta Aristotelem 8. Ethic. 3. triplex sit amicitia, videlicet ob honestatem, ob vtilitatem, ob voluptatem: illa sine dubio perfectissima erit, quæ ita honestissima est, vt simul etiam sit vtilissima & iucundissima; qualem hanc diuinam esse, ex dictis colligi potest. Accedit, quod hæc omnium est firmissima, vt pote natura sua æterna.

19 ASSERTIO VII. Charitas, prout est virtus Theologica, qua diligimus Deum & proximum, est vna virtus speciē infima. Tradit S. Thomas q. 23. a. 5. & communis. Probatur ex scriptura, quæ & simpliciter eam virtutibus speciē infimæ annumerat, vt supra dictum; & speciatim quoque innuat, eadem charitate Deum & proximum diligi.

20 1. Ioann. 4. v. 12. *Si diligamus inuicem, Deus in nobis manet, & charitas eius in nobis perfecta est. Ib. v. 21. Et hoc mandatum habemus, vt qui diligit Deum, diligat & fratrem. Ib. v. 20. Qui enim non diligit fratrem, quem videt, Deum quem non videt, quomodo diligit? Ratio est. Quia amicitia, seu mutuus amicitia amor, non multiplicatur speciē, nisi vel pro diuersitate finis ac ratione amandi, quo modo constituuntur tres amicitia species, videlicet vtilis, Delectabilis, & Honestæ, ex Aristotele citat. 8. Ethic. 3. Vel pro diuersitate communicationum; quibus amicitia aliquo modo nititur; qua ratione alia dicitur amicitia consanguineorū, alia ciuiū, alia peregrinorum, seu comilitonū, de quo Aristoteles 8. Ethic. c. 11. & 12. Atqui charitas vnum duntaxat finē, adeoque & vnū obiectū formale, seu vnam rationē amandi habet, tam respectu Dei quam proximi, videlicet ipsam bonitatem diuinam; sicut & vnam solum communicationem, æternæ beatitudinis, ac bonorum eo pertinentium. Ergo, &c.*

21 Minor probatur. Quia propterea scripturæ & SS. Patres passim affirmant, Deum esse diligendum propter se, proximum autem propter Deum, ubi licet vocula *propter* denotare possit variam amoris habitudinem ad Deum, videlicet 1. ut ad præcipientem; 2. ad finem remotum & extrinsecum; 3. ad remunerantem; proprie tamen, & ex mente SS. Patrum, significat rationem formalem diligendi, ut videre est apud Augustinum 3. de Trinit. c. 8. & tract. 85, in Ioan. & serm. 51. de tempore, S. Gregorium l. 10. Moral. c. 6, 7. & 10. Bernardum opusc. de diligendo Deo.

22 Quod facile ita declaratur. Nam siue proximus diligatur propter inhærentem sibi bonitatem supernaturali, ut est participatio quædam bonitatis increatæ; siue quatenus capax est eiusmodi bonitatis; siue etiam propter suam bonitatem naturalem, quatenus ea supernaturali regulæ diuinæ bonitatis conformatur, adeoque eam quoquo modo induit (quo modo etiam materia moralium virtutum, licet in se mere naturalis, per conformitatem tamen ad supernaturalem regulam induit rationem obiecti supernaturalis, ut alibi dictum,) siue ut præcise & res quædam Deum propter se supernaturaliter dilecti; quo modo cætera omnia diliguntur, quæcumque extra Deum & proximum charitate diligimus, ut dicitur q. sequente, semper motium vltimum & formale dilectionis est diuina & increata bonitas. Et confirmatur. Quia ob eandem etiam causam, eadem specie virtute colimus imagines & prototypa, appetimus finem intrinsecum virtutis & media eiusdem. & Quæ vero hic obijci possunt, in secunda dubitationis parte explicabimus.

23 ASSERTIO VIII. Charitas est excellentissima virtutum. Tradunt cum S. Thoma quæst. 23. art. 6. omnes. Probatur ex scriptura 1. Cor. 12. vers. 31. *Excellentiorem viam vobis demonstro*, nempe charitatis, de qua mox in subsequentibus. Item c. 13. v. 13. ibid. Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc: *Maior autem horum est charitas*. Ratio est. Quia charitas in hac vita perfectissime attingit Deum; morales autem virtutes per se immediate Deum nullo modo attingunt, saltem excepta religione, quæ illum attingit solum ut obiectum Cui, non ut obiectum Quod: Fides & spes attingunt quidem, sed non præcise secundum se, sed cum quadam habitudine ad nos, siue per modum revelantis, siue per modum beatificantis seu auxiliantis. Charitas vero illum attingit secundum se, in eoque ut sic sistit, hoc ipso, quod versatur circa Deum formaliter, ut est noster finis Cui supernaturalis vltimus; qui ut sic ad nullum finem vltiorem referri potest; cum tamen ad eum alia omnia & quidem etiam ipse finis Cuius, saltem formaliter, aliquo modo referantur, ex dictis supra assertionem 4.

24 Interim tamen cum habitus voluntatis ex suo genere sint imperfectiores intellectualibus, efficitur, supremam in his virtutem, quæ est lumen gloriæ, saltem in ratione entis perfectiorem esse simpliciter charitate; Neque huic doctrinæ repugnat S. Thomas cit. a. 6. ad 1. loquitur enim de virtutibus intellectualibus huius vitæ, quæ

exercentur per species creatas, Martyrium vero præfertur quidem omnibus actibus externis charitatis, sed non actui interno, saltem in ratione virtutis, ac per se & absolute loquendo; cum ex interna charitate suam vim accipiat, iuxta illud 1. Corinth. 13. v. 3. *Si tradidero corpus meum, &c. charitatem autem non habuero, nihil sum.*

Atque ob hanc ipsam etiam causam, charitas per se ac ex sua natura tanquam omnium virtutum regina potest & solet imperare omnibus alijs virtutibus, eas videlicet applicando & mouendo ad operandum, earumque actus referendo ad suum finem, iuxta S. Thomam cit. quæst. 23. a. 4. ad 2. & art. 8. & colligitur ex illo 1. Timoth. 1. vers. 5. *Finis autem præcepti est charitas*. & 1. Corinth. 13. vers. 4. *Charitas patiens est, benigna est &c.* cum è conuerso alia virtutes charitati proprie non imperent, ut iuxta S. Thomam q. 26. art. 7. & q. 81. a. 1. ad 1. & a. 5. ad 1. docet Caietanus q. 32. a. 1. vniuersim negans, virtutem inferiorem imperare superiori, etsi alij subinde aliter loquantur, nec in re negari possit, ex motione alterius virtutis v. g. spei, seu misericordiæ, per accidens subinde elici posse actum charitatis, eumque ut sic velut vtilem ad eiusdem virtutis opus & obiectum aliquo modo referri; semper tamen cum virtuali saltem, aut habituali regressu ad proprium & formale obiectum ac motuum charitatis.

Dices; Cur ergo sancti præscribunt, ut omnia nostra (quod per virtutem religionis fit) ad Dei gloriam & honorem referamus? Respondetur, id potissimum dici respectu moralium virtutum, seu actionum ab ipsis procedentium, quamuis suo modo etiã in charitate locum habeat, eo quod hac extrinsecarelatiõe ipsis etiã actibus charitatis noua bonitas accidentalis accedat, cum tamen interim ex sua natura non religio charitati, sed charitas religioni velut inferiori virtuti imperet. Cuius rei etiã hæc causa est; quia Religio etsi ipsi quoque; Deo velit bonum, non tamen omne, sed certum, idque creatum, puta honorem, nec ob ipsam summam Dei bonitatem in se spectatam, gratuito quasi amicitia titulo; sed ob quandã rationem respectiua excellentiæ, ex debito seruitutis; quocirca etiam per Religionem refertur homo ad Deum, quasi seruus ad dominum; per charitatẽ, ut amicus ad amicũ, seu ut filius ad Patrẽ, qui est multo præstantior affectus, iuxta illud Ioann. 15. v. 15. *Iam non dicam vos seruos &c. vos autem dixi amicos*, Addi potest, illud ad Dei gloriam & honorem, generatim accipi, idemque significare, quod ad beneplacitam Dei, ex quo in Deum honor & gloria redundat, ut hæc ratione intentio illa charitatem non excludat, sed includat.

ASSERTIO IX. Licet absque charitate possint esse virtutes perfectæ quoad substantiam; non tamen quoad statum Christianæ virtutis. Ita cum S. Thoma q. 23. a. 7. communis: & primum patet ex dictis tomo 2. disp. 3. q. 2. & seqq. Secundum probatur ex illo 1. Cor. 13. v. 3. *Si distribuero in cibos pauperum, omnes facultates meas, &c. si tradidero corpus meum, ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest*. Ratio est, quia sine charitate nulla virtus homini prodesse potest ad beatitudinem. De qua re supra disput. 1.

quæst. 8.

quæst. 8. dub. 4. & quæst. 6. dub. 2. & tom. 6. disp. 6. q. 4. dub. 3. & q. 5. dub. 2.

27 **ASSERTIO X.** Charitas est forma virtutum cæterarum. Ita S. Thomas q. 23. a. 8. ex communi; & patet tum ex præcedenti assertionem; tum ex dictis supra disp. 1. quæst. 6. dub. 2. vbi de hac re pluribus actum.

DVBIVM II.

An præter Charitatem, virtutem Theologicam, dentur alii habitus amoris amicitiae erga Deum vel proximum.

Ad S. Thomæ 2. 2. q. 23.

28 **P**RÆTER amorem supernaturalem amicitiae seu benevolentiae erga Deum, de quo hætenus egimus, dari etiã aliũ amorẽ concupiscentiæ honestum & supernaturalem erga eundem, diximus q. 1. dub. 1. An vero alius adhuc amor amicitiae erga eundem, vel etiam erga proximum detur, controuersum est.

Et primo quidem dubitatur, utrũ præter amorem supernaturalem amicitiae erga Deum, ad charitatem pertinentem, detur etiam alius naturalis amor amicitiae erga eundem Deum, seu velut authorem ac finem naturæ, seu etiam velut authorem ac finem & bonum supernaturale. Negatiuam sententiam fusè tuetur Vasquez 1. 2. tom. 2. disp. 195. cap. 2. 3. & 4. præsertim n. 7. vbi ait, sibi difficile visum esse, duo illa genera dilectionis Dei, distinguere; alterum Dei vt finis naturalis, alterum Dei vt finis supernaturalis, eo modo, quo aliqui distinguunt; & putare, facilius esse, amorem Dei naturalem & supernaturalem eo solũ modo distinguere, vt naturalis sit amor concupiscentiæ, quo Deũ nobis desideramus vt bonũ nostrum, sicut quando desideramus ipsũ videre; amor autem supernaturalis sit omnis amor amicitiae erga Deum, quo ipsum propter ipsũ diligimus. Vbi simul addit, naturalem amorem se vocare, non quia fiat ex solis viribus liberi arbitrii, sine vllõ auxilio gratiæ mouëtis; sed quia suapte natura non sit ordinis superioris, postulans principium & habitum sua natura infusum: contra vero supernaturalem amorem vocare, quia sua natura sit ordinis superioris, sicut cæteræ res supernaturales.

29 Et quia auctor hic non ignorabat, eã sententiã nouam esse, subiungit ibidem, eius sententiæ iudicium, quod S. Thomæ & Scholasticis alijs contraria esse videatur, alijs integrum relinquere: quamuis, inquit, ex schola etiam S. Thomæ non desint, qui dicant, amorẽ amicitiae erga Deum esse solũ amorem charitatis supernaturalem, & nullũ alium: ita enim sensisse Dominicum Bannem 2. 2. q. 23. a. 1. imo nec S. Thomam, quamuis concedat duplicem amorem Dei super omnia, alterum vt finis naturalis, alterum vt finis supernaturalis, vquam in summa docuisse, vtrumque esse amorem amicitiae. Eidem sententiã vt fa-

uentes adducit ibidem & n. 24. Alensem 2. part. q. 30. mem. 1. a. 2. §. 2. ad 1. quasi omnẽ amorem amicitiae dicat esse ex charitate, & solũ amorẽ naturalem dicat esse concupiscentiæ erga Deum; item Albertũ 2. part. tract. 4. q. 14. memb. 4. a. 2. idem sentientem; item Antisiodorensẽ lib. 2. tract. 1. c. 4. & 6. vbi solum distinguit duplicem amorem amicitiae erga Deum penes hoc, quod alter procedat ab habitu, alter autem non; itẽ Scotum in 3. dist. 27. q. 1. §. Contra primã viã, vbi inanẽ existimat distinctionem illã finis naturalis, & supernaturalis in ipso Deo: nec is vsq̃ in amore amicitiae erga Deum eiusmodi distinctionem admittit. Huc etiã spectat Michael Baius proposit. 34. ex damnatis à Pio V. & Gregorio XIII. vbi eandẽ distinctionem aperte reijcit. Denique etiã Alphonsus Viruesius Philippica 5. & Bellarminus tom. 3. l. 6. de gratia c. 7. nihil distinguunt inter eiusmodi amores; imo de amore Dei, vt auctor est natura, intelligi vult Bellarminus testimonia scripturæ, quæ de charitate loquuntur. Omitto recentiores illos, qui cũ admittat quidem erga Deum amorẽ amicitiae naturalem & supernaturalem, negant tamen, eos distinguui ex parte obiecti, siue Dei vt auctoris ac boni naturalis, & supernaturalis, de quibus in fine huius dubitationis agemus.

Fundamẽta huius sententiæ sunt. I. In scriptura & Patribus nusquã inuenitur distinctus duplex amor amicitiae erga Deum, vnus naturalis erga Deum tanquam finem naturalem, alter supernaturalis tanquam erga finem supernaturalem, vt speciatim videre est apud Augustinum in illud Psalmi 53. *Voluntariẽ sacrificabo tibi*, & lib. 1. de disciplina Christi. c. 1. & ferm. 13. & 15. de verb. Apostoli, & epist. 113. & apud Bernardum toto lib. de diligendo Deo.

II. Si duo amores amicitiae erga Deum distinguerentur, alter erga Deum finem naturalem, alter circa Deum finem supernaturalem, sequeretur, aut amorem amicitiae erga Deum finem naturalem haberi posse sine gratia habituali, cum solo auxilio gratuito, in natura lapsa, sicut in natura integra; quod negauit S. Thomas 1. 2. quæst. 109. art. 3. & alij communiter; & ita vera esset sententia Marsilij in 2. q. 108. a. 2. & in 1. q. 20. art. 3. & Andrea Vegæ quæst. 10. de Iustificat. ad vltimum argument. qui docent, posse Deum hoc modo diligere cum solo auxilio gratiæ mouëtis, sine habituali gratia: aut sequeretur, solo illo amore tanquam vltima dispositione, hominem iustificari à statu peccati: aut denique statum peccati aliqua ex parte minuere: quæ videntur absurda.

III. Amor quicumque amicitiae erga Deum pugnat cum macula peccati; ac proinde suapte natura emundat & iustificat à peccato, estque vltima dispositio ad gratiã habituale: nihil autẽ horũ esse potest amor naturalis, sed solũ supernaturalis, Ergo omnis amor amicitiae est supernaturalis.

IV. Accedit ratio à priori, ex ipso obiecto dilectionis amicitiae desumpta. Nam quoties in obiecto formali alicuius affectus amoris, non potest distinguui duplex ratio, in quam affectus ipse feratur, frustra distinguuntur duplex affectus specie

diuersus: in Deo autem dilecto amore amicitia, non potest assignari duplex ratio, sub qua à nobis diligatur; ergo non debet distingui duplex amor amicitia erga ipsum. Minor probatur, quia ab obiecto formali sumitur distinctio specifica actuum: nec sufficit ad eam distinctionem sola diuersitas principij, siue id principium consideretur, ex parte voluntatis, eleuata per auxilium seu habitum supernaturalem: siue consideretur ex parte intellectus, ita ut sit cognitio ad intellectum pertinens. Non primum. Si enim ponatur, dilectionem erga Deum, hoc aut illo modo consideratum esse naturalem, (nulla ex parte obiecti specialis ratione obiectiua, qua à supernaturali dilectione differat existente) nulla causa erit, cur ipsa per se voluntas non sit sufficiens principium talis dilectionis; ac proinde voluntati non poterit addi habitus, aut qualitas supernaturalis, quæ ipsam eleuet ad eliciendum talem effectum, utpote naturalem quoad substantiam, nec indigum supernaturalis auxiliij.

32 Neque dici potest secundum, nam sola cognitio supernaturalis non potest sufficere, ut actus voluntatis, citra diuersitatem aliquam formalis obiecti, ex naturali fiat supernaturalis: quandoquidem cognitio solū est conditio afferens, & representans obiectum, siue interim efficienter concurrat ad eliciendum effectum, siue non. Quo fit, ut affectus circa eandem rationem boni sit eiusdem naturæ, siue ratio illa boni representetur per cognitionem supernaturalem fidei, siue per cognitionem naturalem. Quare si affectus amoris circa Deum, sub tali ratione boni consideratum ex lumine naturali, est naturalis, & hac ratione ipse Deus est finis noster naturalis, efficitur plane, amorem circa eundem sub eadem ratione boni consideratum per actum fidei esse etiam naturalem, & ipsum Deum hac etiam ratione esse finem naturalem amoris nostri.

Et confirmatur; quia ob eandem causam, amor charitatis, quo in via Deum amamus, & in patria, est eiusdem omnino rationis, licet cognitio Dei in via & in patria maxime differant; quia nimirum eadem est ratio boni utraque cognitione representata; cognitio autem est tantum conditio afferens obiectum: ex sola igitur cognitione non potest sumi differentia naturalis & supernaturalis, quoad substantiam, inter affectus amoris.

33 Minor eiusdem argumenti, scilicet in dilecto amore amicitia non posse assignari duplicem rationem obiectiuam, sub qua à nobis diligatur, duplici amore, naturali scilicet & supernaturali, probatur: Nam vno solum ex diuersis modis, hæc diuersa ratio in Deo diligendo excogitari potest. Primo, ita ut amor naturalis versetur circa Deum vnum, quam naturaliter cognoscere possumus; amor vero supernaturalis circa Deum trinum & vnum, quem sola fide & notitia supernaturali cognoscimus. Sed hæc ratio aperte falsa est: tum quia sequeretur, ante reuelatum mysterium Trinitatis, neminem potuisse affectu amoris supernaturalis in Deum ferri; quod est absurdum. Tum quia vnitas, aut trinitas, non est formalis ratio in quam fer-

tur amor amicitia, sed bonitas ipsius Dei, quæ conuenit Deo ut vni & secundum se, quamque naturali notitia assequi possumus.

34 Secundo excogitari posset diuersa ratio ex parte Dei dilecti, ad distinguendos hos amores; ita ut amor naturalis versetur circa Deū apprehensum ut finem naturalem nostrum, supernaturalem vero circa ipsum ut finem supernaturalem; vel quod eodem recidit, ut vnus versetur circa Deū, ut authorem naturæ, alius ut authorem gratia; quem modum philosophandi secuti videntur A. lensis 2. part. memb. 3. Richardus in 2. dist. 3. a. 7. q. 1. ad 1. & S. Thomas 2. 2. q. 109. a. 3. ad 1. & Antiodorensis lib. 2. tract. 1. Sed hæc ratio non immerito improbata fuit à Scoto in 3. dist. 27. q. vn. eo quod licet hæc duæ rationes possent esse obiecta diuersorum affectuum concupiscentia, quatenus Deus consideratur ut diuersum bonum nostrum, nempe ut conseruans naturam, & donans gratiam & beatitudinem; tamen non videntur sufficere, ad constituendum diuersum amorem amicitia erga Deum; utpote quo Deus non amatur ut nobis bonus, sed ut in se bonus: eodem autem modo consideratur bonus, siue apprehendatur ut author naturæ, siue ut author gratia. Neque enim alia ratio bonitatis est in Deo, ut vno aut alio modo considerato: siquidem est vnicum attributum bonitatis, & eiusdem rationis.

35 V. Denique distincta illa ratio amandi Deum, admodum subtilis & in scholis tantum nota esse videtur, cum tamen prius etiam quam ad scholas accederemus, & has diuersas consideraciones audiremus, ex consideratione beneficiorum Dei naturalium, & omnipotentia ipsius, iuncta cum bonitate, siue proprio motu, siue concionatorum hortatu, concipere possemus dilectionem Dei supernaturalem: sicut etiam rudes facere id ipsum possunt. Iisdem vero argumentis multo magis probatur, non dari vllum amorem amicitia naturalem erga Deum ut est finis & bonum supernaturale.

36 Verum opposita sententia, dari duplicem amorem amicitia erga Deum, naturalem vnum, alterum supernaturalem, uti communis est Theologorum, ita longe verior est, ac merito retinenda; præsertim quia hoc per modum quasi cuiusdam principij in multis materijs Theologicis supponitur, ut cum de viribus naturæ, de iustificacione, de contritione, seu dolore de peccatis, alijsque similibus agitur: uti nos etiam tom. 2. disp. 6. q. 3. dub. 4. n. 105. id tanquam certum supposuimus. Ad quam sententiam magis confirmandam & declarandam, sequentes assertiones statuimus.

37 ASSERTIO I. Iure optimo ac necessario assignandus ac distinguendus est, secundum diuersam considerationem Dei, tum velut auctoris & finis, adeoque boni supernaturalis, tum etiam velut auctoris & finis, adeoque boni quasi naturalis, duplex amor amicitia erga Deum; supernaturalis vnus, alter naturalis: si modo simul ex parte obiecti, illic quidem spectetur conformatio cum regula supernaturali; hic vero cum regula naturali. Hæc assertio

est com-

est communis veterum ac recentiorum Scholasticorum, ut mox dicemus. Quæ proinde probatur primo auctoritate Doctorum. Nam vt ipsemet Vasquez agnoscit cit. disp. 115. cap. 3. num. 22. ita plane senserunt Alensis 2. part. quæstio 131. memb. 3. & q. 91. memb. 1. ad 7. Altisiodorensis lib. 2. sum. tract. 1. cap. 4. (inmerito pro contraria sententia citati) item Richardus in 2. d. 3. a. 7. & dist. 28. a. 1. q. 1. Bonaurentina in 2. dist. 3. a. 3. q. 1. ad 3. Ariminenfis in 2. dist. 39. q. 1. a. 2. Abulensis in c. 19. Matthæi q. 177. Sotus l. 1. de natura & gratia c. 22. Caietanus, Conradus, Medina, alijque Thomistæ recentiores l. 2. q. 109. a. 3. Canus relect. de poenitentia part. 5. Valentia tom. 2. q. 1. pun. 4.

Idem in primis docuit ipsemet S. Thomas pluribus in locis, quorum duo potissimum ex eius Summa ad rem magis confirmandam, & ne detur elusioni locus, placet referre. Primus locus habetur 1. par. q. 60. a. 5. vbi ait: *Quia bonum universale est ipse Deus, & sub hoc bono continentur etiam angelus, & homo, & omnis creatura naturaliter, secundum id, quod est, Dei est; sequitur, quod naturali dilectione, etiam Angelus & homo plus & principalis diligit Deum, quam seipsum.* Et ibidem ad 4. *Deus secundum quod est universale bonum, à quo dependet omne bonum naturale, diligitur naturali dilectione ab unoquoque: in quantum vero est bonum beatificans universaliter omnes, supernaturali beatitudine, sic diligitur dilectione charitatis.*

Vbi quidem sermonem esse de naturali amore amicitiae erga Deum, patet tum ex ipsa vocula *Dilectionis*, quæ proprie non significat amorem concupiscentiæ sed amicitiae; tum ex initio corporis eiusdem articuli, vbi expresse mouetur questio etiam de amore amicitiae erga Deum: imo de hoc solū proprie questio esse potest, quando amando Deum amore concupiscentiæ vel ut bonū nostrū, non plus amamus Deum, quam nos ipsos; cum in quouis amore concupiscentiæ magis quodammodo seu principalis ametur finis, seu subiectum cui bonum volumus, quam finis Cuius, seu bonum, quod eidem subiecto volumus.

Secundus locus S. Thomæ est in 1. 2. q. 190. a. 3. ad 1. vbi ait: *Charitas diligit Deum super omnia eminentius, quā natura: natura enim diligit Deū super omnia, prout est principium & finis naturalis boni; charitas autem secundum quod est obiectum beatitudinis, & secundum quod homo habet quandam societatem spiritualem cum Deo.* Ex quibus manifeste patet, in xta S. Thomæ, dari dilectionē seu amorē amicitiae naturalem erga Deum, prout est principium & finis naturalis boni; quod inmerito negauit Vasquez.

E contrario vero ex mente S. Thomæ, dari etiā amorē concupiscentiæ supernaturalem erga Deum, fecus ac idē Vasquez superius dixerat, aperte patet ex eodē S. Thomæ 1. par. q. 162. a. 2. qui ait: *si aliquid sit supra naturā, voluntas in id ferri non potest, nisi ab aliquo alio supernaturali principio adiuta. Ostensum est autem supra, cum de Dei cognitione ageretur (q. 12. a. 4. & 5.) quod videre Deum per essentiam, in quo vltima beatitudo rationalis creaturæ consistit, est supra naturam cuiuslibet intellectus creati. Unde nulla creatura rationalis potest habere motum voluntatis ordinatum ad*

illam beatitudinem, nisi mota à supernaturali agente. Vbi cum sit sermo de visione Dei beatifica, clarū est, sermonē esse de motu voluntatis erga eundē Deum clare visum, spectante ad amorē concupiscentiæ, non amicitiae. Patet igitur, oppositā Vasquij sententiā S. Thomæ nullo modo consonam esse; sicut etiā hanc eius sententiæ partem, omnē amorem concupiscentiæ erga Deum esse naturalem, iam supra q. 1. dub. 1. & tom. 2. disp. 1. q. 5. à n. 26. & disp. 6. q. 3. in. 105. refutauimus.

Secundo probatur eadem assertio, auctoritate Ecclesiæ, ac Summorum Pontificū. Nam in speciali bulla Pij V. & Gregorij XIII. damnata est hæc propositio 34. Michaelis Baij: *Distinctio illa duplicis amoris, naturalis videlicet, quo Deus amatur ut auctor naturæ; & gratuiti, quo Deus amatur, ut beatorum est, vana est, & commentitia, & ad illudendum sacris literis, & plurimis veteris testimonij, excogitata.* Et quamuis Vasquez cit. d. 195. c. 4. n. 24. respondeat, ibi nihil agi de materia propositiōis, quod spectat ad duplicem amorem, sed quod attinet ad nimis aucteri & seueri iudicij libertatē, qua perstringebat auctor ille Doctores, qui prædicta distinctione utebantur; existimo tamen in re graui, & cōmuni Doctorum sententiæ repugnante, nō satis tūm esse hoc perfugium: præsertim quando etiā Vasquez ex sua sententiā asserere cogitur, eiusmodi distinctionē esse inanē, & commentitiam, nec scripturæ ac Sanctis Patribus consonā; hoc ipso, quod scripturæ & Patribus incognitā fuisse contendit. Neq; ideo dicendum est, in ea propositiōe etiā damnari eos, qui asserunt, non posse Deum amari amore amicitiae sine gratia; quasi hic etiam tollant amorem naturalem, qui non sit gratuitus, & omnem dicant esse gratuitum. Nam vt ex opposito distinctionis membro patet, quod est amor naturalis, eo loco gratuitus amor non significat quemlibet amorem ex gratiæ auxilio profectum, sed intrinsece ac sua natura gratuitum & supernaturalem.

Tertio probatur assertio ratione; quia cum Deus cognosci ab homine possit, tum vt auctor naturæ est, nondū simul cognito eodē, vt est auctor & finis supernaturalis; tum vt est auctor & finis supernaturalis; ac simul etiā sub hac consideratione boni rationē habeat; vtq; aliud obiectum formale, etiam respectu voluntatis, duplex illa consideratio Dei constitui potest, ita vt aliud voluntatis seu amoris obiectum sit Deus, vt est auctor, seu bonum quoddam quasi naturæ, aliud vt est auctor & bonum supernaturale. Et quia actus specificantur ab obiecto, necesse est, vt priori rationi obiectiæ, quæ naturalis est, respondeat actus voluntatis seu amoris naturalis: posteriori autem rationi obiectiæ supernaturali, respondeat actus & amor supernaturalis. Et confirmatur. Nam ratio naturalis, absque vlla reuelatione fidei, ostendit nobis esse Deum vnum, & summe bonum; adeoque summe dignum, qui diligatur amore amicitiae: Ergo aut omnis amor amicitiae naturalis esse debet, sequens rationem seu cognitionem naturalem; aut quia id absurdum est, saltem distinguendum est erga Deum duplex amor amicitiae, alter naturalis, alter supernaturalis.

42

Neque vero villo modo probatur, quod Vasquez cit. disp. 195. c. 4. ad hoc argumentum respondens ait, ratione quidem naturali cognosci à nobis bonitatem Dei; at vero per hanc rationem non ostendi nobis bonitatem Dei amandam esse amore amicitiae; sed hoc iudicium solummodo ad fidem diuinam, & supernaturalē pertinere, & in solis fidelibus reperiri; cum apud gentiles Philosophos nullū prorsus vestigiū inueniatur; quinimo Aristoteles amicitiam inter Deum & hominem negarit. Hæc, inquam, non probantur. Nam præterquam quod Aristoteles non omnino negauit amicitiam inter Deum & homines, vt dub. præcedenti assert. 5. retulimus; aliud est amor amicitiae, seu beneuolentiae, qui plus non requirit, quam vt alicui velimus bonum propter se, siue vt ipsi bene sit; aliud est ipsa amicitia simpliciter dicta; quæ præter reciprocum amorem beneuolentiae, plus requirit, vt eodem dubio dictum est; & nemini, vt opinor, Philosophorum Deum agnoscendum vnquam in mentem venit, Deum nõ esse amandum amore amicitiae seu beneuolentiae; cum oppositum ex ipsa ratione summi boni naturaliter cognita euidenter deducatur.

43

Quarto probatur assertio, ex simili doctrina ipsius Vasquez, præcipui authoris contrariæ sententiæ, qui in 1. 2. disp. 86. c. 6. n. 25. naturalem habitum ac virtutem religionis à supernaturali habitu religionis distinguit; vt nimirum Deo tanquam authori naturæ & vitæ corporalis deferamus cultum, per religionem acquisitam: Deo autem authori gratiæ & vitæ spiritualis eundem cultum deferamus, per virtutem religionis infusam, vt retulimus etiam tom. 2. disp. 3. q. 4. dub. 2. n. 20. Quæ proinde diuersa consideratio Dei, si duplicem virtutem religionis constituit, naturalem vnā, supernaturalem alteram, cur non possit etiam, debito modo applicata, diuersam eiusmodi dilectionem Dei constituere? Quod vero in eadem assertione addidimus limitationem, de duplici regula, naturali, vel supernaturali, sequenti assertione declarabitur.

44

ASSERTIO II. Probabilissimum est, etiam dari naturalem amorem amicitiae erga Deum, velut authorem ac finem supernaturalem; non quidem reduplicatiue, sed specificatiue loquendo; seu quod idem est, non ita, vt supernaturalitas ex parte obiecti, sit ratio formalis obiectiua, sub qua Deus amorē terminet, sed vt sit pars materialis obiecti, re ipsa terminans actum amoris amicitiae erga Deum: Sicut è contrario dari potest actus dilectionis supernaturalis erga Deum velut authorem naturæ, si in eo obiecto attendatur conformitas cum regula supernaturali, adeoque honestas supernaturalis. Ita necessario sentiunt authores illi, qui admittentes naturalem amorem amicitiae erga Deum, asserunt, eum non necessario specificari ab obiecto, sed potius à principio effectiuo, quos referemus hoc dubio, quæsito vlt. n. 66. His accedunt etiam alij, qui in simili docent, posse fide naturali aut humana credi obiectum reuelatum & supernaturale etiam vt reuelatum, adeoque; vna cū ipsa reuelatione; ita vt reuelatum non dicat rationem for-

malem obiecti, sed partē materialis obiecti, vt diximus etiam supra disp. 1. q. 1. dub. 3. & 4. & tom. 1. disp. 1. q. 3. dub. 2.

Vnde etiam primo probatur assertio à simili: negari enim non potest, fide humana & naturali credi posse obiecta supernaturalia, puta mysterium Trinitatis, Incarnationis, itemque cætera obiecta omnia fidei, etiam vt reuelata sunt, hoc est, vna cum ipsa reuelatione, non ita, vt vocula vt sit nota reduplicationis, dicens rationem formalem obiecti Quo, siue propter quod, sed vt sit nota specificationis, & pars obiecti materialis crediti: Cur ergo non possit etiam Deus vt bonum supernaturale similiter diligere amore & dilectione naturali?

Secundo, amore concupiscentiæ naturali amari potest Deus, vt est bonum ac finis nostræ, supernaturalis, vt concedit Vasquez, cur ergo non etiam ita amari possit amore naturali amicitiae, si sub eadem ratione bonitatis supernaturalis consideretur Deus, non vt nobis bonus est, sed vt in se sumum bonum supernaturale est?

Tertio accedit ratio à priori; quia sicut obiecta materialia aliarum virtutum duplicem rationem honestatis induunt, diuersumque virtutū genus constituunt, naturale vnū, supernaturale alterum, quatenus duplici diuersæ regulæ, naturali scilicet ac supernaturali conformantur, adeoque etiam diuersa cognitione naturali ac supernaturali voluntati, proponuntur, vt diximus tom. 2. disp. 3. q. 4. dub. 2. à n. 18. ita etiam Deus, vt bonum seu naturale, seu supernaturale, amabile amore amicitiae, diuersa ratione formalis obiecti & honestatis induit, quatenus diuersæ regulæ naturali vel supernaturali conformatur; ita quidem vt quatenus conforme est regulæ & cognitioni supernaturali, constituat actum & amorem supernaturalē, quatenus vero conforme est regulæ seu rationi naturali; constituat actum naturalem.

Et ob hanc etiam causam in præcedente assertione, ad supernaturalem dilectionem Dei, etiam regulam cognitionemque adeo supernaturalem requisuimus: præterquam quod voluntas ad supernaturale actum eliciendū sola cognitione naturali moueri nullo modo potest, sed supernaturali tantū, eiusdemque; adeo generis & ordinis: Sicut etiam cuius appetitui elicitio sua quædam certa cognitio responderet; nimirū sensitiuo appetitui cognitio sensitua; rationali appetitui cognitio intellectualis. Quo sensu proinde etiā intelligendū sunt illi, qui absolute docent, Deum vt bonū supernaturale constituere dilectionem supernaturalem; vt bonum vero est naturale, constituit dilectionem naturalem. Subintelligunt enim simul vtrinq; proportionatā regulā & cognitionē; vculamque; vt non solū pro nota specificationis, sed etiam formaliter & reduplicatiue accipiunt. Et sicut in virtutibus moralibus, obiectū materiale efficitur supernaturale, ex ipsa regula, cui actus conformatur; ita etiā Deus boni supernaturalis rationē induit, ex regula & cognitione supernaturali cui conformatur. Neque frustra S. Thomas cit. 1. 2. q. 109. a. 3. ad 1. asserens charitatis obiectū esse Deū, secundū quod est obiectū beatitudinis, addidit, &

secun-

secundū quod homo (per cognitionē scilicet supernaturalem) habet quandā societate spiritualem cū Deo.

47 Ex quibus ad argumenta contrarię sententię nō difficulter respondetur. Ad primū dico primo, si id argumentum quidquā probaret, etiā probaturum, non dari duplicē fidem de obiectis à Deo reuelatis, naturalem vnam, supernaturalem alterā; quando hæc in scripturis, & apud SS. Patres expresse & in actu quasi signato, non magis distinguuntur: consequens vero plane absurdum esse, omnes norunt. Respondeo secundo, etsi quidem in actu signato, hæc in scripturis, & apud SS. Patres non ita aperte distinguuntur; tamen hoc ipso virtualiter & in actu exercito satis distinguuntur quod Deus in scriptura, & apud SS. Patres, sub diuersis eiusmodi rationibus ac motiuis amandus proponitur, non solum nimirū vt finis & author est naturæ, sed etiam vt finis & author est boni ac ordinis supernaturalis: tum quia Patres, etiā loquendo de dilectione Dei, quę proprie actū amoris amicitię significat, eam, prout ad salutem necessaria est, quibusdā additis modificationibus determinant, vt dictū tom. 2. disp. 6. q. 3. dub. 4.

48 Ad secundū respondetur, concedendo, amorem amicitię naturalem haberi & existere posse, sine gratia habituali; cum dilectio hominem iustificans non sit naturalis, sed supernaturalis, vt diximus tom. 2. disp. 6. q. 4. dub. 3. & partim q. 3. dub. 4. vbi etiā explicauimus, an & qualis dilectio Dei haberi possit ex viribus naturę, sine auxilio gratiæ, quæ nō est opus hoc loco repetere.

Ad tertium respondetur negando assumptum. Non enim quicumque amor amicitię erga Deum pugnat cum macula peccati, nec adeo sua natura iustificat à peccato, nec est vltima dispositio ad gratiam habitualement; sed solum amor Dei supernaturalis ad charitatem pertinens, vt loco citat. diximus. Ratio est; quia peccatum non solum auertit à Deo velut sine naturali, sed etiam supernaturali; ad cuius proinde delectionē requiritur supernaturalis amor erga eundem Deum, velut bonum ac obiectum aliquo modo supernaturale.

49 Ad quartum respondetur, negando minorem. Iam enim superius explicatū est, Deum vt amabilem amore amicitię, quatenus diuersę regulę naturali vel supernaturali cōformatur, habere etiā diuersam rationem obiecti & honestatis, specificantis diuersos habitus, vnum naturalem, alterū supernaturalem. Neq; ideo quęlibet diuersitas cognitionis, cui actus voluntatis conformatur, diuersos specie actus voluntatis constituit; sed ea solum, quæ per modum regulę diuersam rationē honestatis actui confert; quod quidē in supernaturali cognitione Dei, quatenus vna est obscura ad fidem pertinens, altera clara ad visionē beatificam pertinens, circa actū dilectionis Dei nō accidit; quia eiusdē rationis est, amare Deū visū, & obscure cognitū, si modo vtraq; cognitio sit supernaturalis. Cetera, quę in eodē argumēto attinguntur prætermittimus, quia ad propositū nihil faciunt.

Illud solū adnotandū est, cū dicitur, Deū vt finē & authorē bonorū supernaturaliū, constituturē amorem supernaturalem, nō ita intelligendum, quasi Deus ea ratione consideretur vt nobis bo-

nus, seu vt nostrū bonū est, sed quia his vocibus ratione distinguimus, velut à posteriori, duplicē bonitatē, ob quā ipse Deus etiā per se amabilis est. Sicut ex eo, quod est auctor naturæ, cognoscim⁹ & apprehendimus in Deo quandā bonitatem, ad ordinē quasi naturæ spectantē, ob quā ipse itidē secundū se, proportioato ac naturali amore amabilis est. Et quamuis attributū bonitatis ad quate spectatū sit vnū; tamen nihil obstat, quo minus admodum explicatū, diuersa in Deo bonitas ratione nostra distinguatur: sicut etiam beati, non quidem per ipsam visionē beatificam, sed per cognitionem abstractiuam, duplicem eiusmodi rationem amandi distinguere, & sub vtraque ratione Deum amare possunt.

Ad quintū respondetur, distinctā illā rationem amandi, non ita obscurā ac subtilē esse, quin etiā vulgo nota esse soleat; quis enim non aliquando audiuit, aut legit, Deum vtraq; ratione bonū esse, simul nimirū vt est author naturæ, & vt author est gratiæ? Neq; vero suo muneri satisfacerēt cōditionatores, alijq; rerū spiritualiū magistri, si Deū solū sub motiuis naturali amandū proponerent. Esto interim in actu signato distinctio illa duplicis amoris, naturalis & supernaturalis, nō ita vulgo nota esse soleat, neq; etiā ita necessario sub ijs ipsis terminis vulgo exponenda sit: sufficit re ipsa vtraq; rationē amādi suo loco & tēpore explicare.

Secundo dubitatur, vtrū detur etiam habitus acquisitus illius amoris amicitię naturalis erga Deum, quē hactenus explicauimus. Negant Caietanus 1. 2. q. 62. a. 3. & q. 109. a. 3. & Valeria hic pun. 1. §. 4. ad amorē eiusmodi naturalem opus esse habitū; quod ita etiā olim docuit Altfiodorensis superius relatus initio huius dubitationis n. 29.

Sed ex cōmuni rectius affirmant alij, quos infra citabimus, speciatim Arragonius hic q. 25. a. 1. ad vltim. quia eiusmodi actus non solum est honestus, sed etiā plane excellēs, ardu⁹, & difficilis; præsertim ob tot passiones & ppenfiones vitiosas, huic amorī aduersantes; quo fit, vt nec sine peculiari gratiæ auxilio Deus ita super omnia amari possit, vt dictum 1. 2. disp. 6. q. 3. dub. 4.

Est autem hæc virtus inter morales seu acquiritas præstātissima; etsi respectu quidē ipsius Dei non habeat perfectam rationē amicitię; eo quod sistendo intra limites naturæ, nulla vera & perfecta coniunctio cū Deo velut amico esse potest. Ob quam etiam causam Aristoteles 1. 8. Ethic. c. 7. solum ad naturæ limites attendendo, negauit, inter Deum & homines esse amicitiam, etsi rursus alibi, videlicet c. 12. admisit esse, videlicet imperfectā. An vero hic habitus etiam complectatur aliquo modo proximum, dicitur dubio sequenti.

Dubitatur tertio, vtrum etiā amicitia humana ac naturalis inter homines, in quadam naturali honestate fundata, sit specialis virtus. De hac re Aristoteles 1. Ethic. 8. dubie ait, amicitia aut virtutem esse, aut sequi virtutem. Eodem modo S. Thomas, licet olim in 3. d. 27. q. 2. a. 2. negarit, esse virtutem ab alijs distinctā, tamen hic a. 3. dubie loquitur, significans vtrumq; esse probabile, & virtutē scilicet distinctā ab alijs esse (quod etiam indicat 8. Ethic. lect. 1.) & non esse.

Alij vero, vt Bannes cit. art. 3. Valentia loco cit. & apud eodẽdem Capreolus & Caietanus, simpliciter negant, esse specialem virtutem seu habitum; cum ad actus huius amicitie, etiam laudatissimos, sufficere videantur alie virtutes; ac præfertim, quia vera amicitia honestatem virtutis supponit, non adfert.

54 Sed probabilior videtur sententia Paludani in 3. dist. 27. Henrici quodlib. 10. quæst. 12. Buri-dani & Guidonis, quos citat & sequitur Arrag-onius hic a. 3. esse habitum virtutis distinctum ab alijs. Fundamentum præcipuum sumitur ex ob-iecto, & actu proprio ac distincto, eoque, non pa-rum difficili; nempe vt homines, qua & natura-similes, & virtute naturali præditi, aut certe vir-tutis capaces sunt, moderate diligantur, vitiosis vtrinque extremis vitatis. Neque vero honestatem aliarum virtutum ita supponunt, vt propriam ad-dere non possint.

55 Vnde ex analogia infusa charitatis hunc ha-bitum amplius declarando, sequentia pronunti-ata addimus. I. Etiam singularem illam dilectio-nem, quæ inter duos peculiare amicos cernitur, si modo in honestate fundata sit, ex hoc habitu existere: neque crediderim, ex diuersitate comu-nicationum, talem amicitiam in virtute, vt dixi-mus, fundatam, nisi materialiter aliquo modo variari: Secus si ipsa diligendi ratio varietur. Hæc enim sola diligendi habitus videtur essentialiter distinguere.

II. Quamuis perse alioqui non sit difficile, seipsum amare; probabilis tamen esse, etiam honestum & moderatum sui amorem naturalem, qui per accidens ob malam naturæ propensionem non parum sæpe difficilis est, ab eiusmodi virtu-tis habitu proficisci; ob similem rationem.

56 III. Eodem habitu, quo diligimus Deum ve-lut autorem naturæ, etiam diligere posse à nobis proximum, tum vt rem quandam Dei, tum eti-am vt amicum, si proximus consideretur velut Dei aliquo modo amicus, seu ipsius bonitatem aliquo modo participans: attamen si proximus præcise propter honestatem naturalem in eo in-hærentem absolute spectatam diligatur, amorem naturalem Dei & proximi esse à diuersis habitibus. Prima pars est communis. Ratio est. Quia vtrobiq; est eadẽ causa diligendi atque eodẽ simplici amore diligimus alterũ, & volumus eidem, vt res ipsi recte ac prospere habeant. Secundam partẽ tradit Arragonius q. 25. a. 2. ad vltimũ. Ratio est, quia causa seu ratio amandi est diuersa bonitas, scilicet alia naturalis Dei, alia proximi: non secus accu-m sancti ob propriam excellentiam coluntur.

57 Sed hinc dubitatur quarto, An non etiam detur virtus amicitie supernaturalis erga proxi-mum, à charitate, prout est virtus Theologica, distincta, qua videlicet proximus non propter confortium, seu participationẽ diuinæ naturæ ac bonitatis vt sic, sed absolute, propter suã bonitatem seu honestatẽ supernaturalẽ diligatur, quæque pro- inde nõ sit virtus Theologica, vt pote circa Deum diligendũ non versans, nec pro ratione diligendi habens increatã Dei bonitatẽ, sed moralis infusa. Afirmat Lessius l. 2. de Iust. c. 36. dub. 2. & alij

quidam recentiores, apud Arragonium q. 25. a. 1. eandemque sententiam probabilem censet Suarez tom. 1. disputat. 52. sect. 3. & videtur supponere Vasquez 3. parte disp. 44. n. 6. & l. 1. de adoratio-ne n. 157. vbi tamen significat, eam non esse vir-tutem aliquam specialem, sed generalem.

58 Probatur hæc sententia primo, quia virtus, qua coluntur sancti, propter suam propriam excellen-tiam, est distincta specie à religione, qua colitur Deus propter increatam excellentiã, vt habet cõ-munis sententia Doctorũ, contra Marsilium, qui duliã à religione non distinguit.

Secundo. Quia ex dictis alia est virtus acquisita, qua diligitur Deus vt auctor & finis naturalis, pro- pter bonitatem increatam, ab eã, qua diligitur proximus propter suam bonitatem seu honesta-tem naturalem.

Tertio; quia velle proximo supremã beatitu-dinem ex eius complacentia, & vt ipsi beneficit, nõ est actus charitatis Theologicæ; ne pariter dicen-dum sit, etiam amorẽ illum, quo nobis volumus beatitudinẽ ex nostri complacentia, & vt nobis bene sit, esse actum charitatis Theologicæ, contra dictã q. 1. dub. 1. Et nihilominus tamen actus ille est amor amicitie cuiusdam supernaturalis erga proximum; ad spem proinde seu amorẽ concupis-centiæ non pertinens, vt apparet: Ergo est actus virtutis supernaturalis distinctæ à spe & charitate.

59 Hæc sententia est quidem probabilis; sed con-traria est verior & communior, quam vbiq; sup-ponit S. Thomas, nimirum hic quæst. 23. a. 5. & quæst. 25. a. 1. & q. 81. a. 4. ad 3. & q. 102. a. 2. ad 3. & quæst. 103. art. 3. ad 2. Eandem sequuntur Valentia quæst. 1. pun. 1. & 2. Caietanus, Bannes, alijque Thomista hic q. 23. art. 5. & ex institu-to Arragonius loc. cit. Ratio esse debet. Quia omnis bonitas honesta supernaturalis ex sua pro-pria, speciali, & intrinseca ratione coniungit ho-minem cum Deo, & ad esse quoddam diuinũ eue-hit, iuxta illud 2. Petri 1. v. 4. *Maxima & præcipua nobis promissa donauit, vt per hæc efficiamini diuinæ con-sortes natura.* Quo fit, vt qui vere propter hanc, proxi-mum amat, idcirco nimirum amet, quia is Deo coniunctus est, adeoque sic pro vltimate ratione amandi habeat Deum, seu ipsam bonitatem diuinam, propter quam per charitatem diligimus Deum & proximum. Bonitas autem naturalis seu moralis hominis, quia ex sua ratione non ita cõ-iungit hominem cum Deo, potest etiam abstracte & secundum se spectata, esse ratio amandi pro-ximum.

60 Et sic patet responsio ad secundum. Ad primum S. Thomas vbiq; negat consequentiam; aliam tamen & aliam assignans rationem disparitatis in-ter amorem & honorem, vt facit etiam Suarez loc. cit. Breuiter dico, iuxta eã, quæ in dispu-tatione de adoratione thesi 42. & sequentibus fufus explicauit, & dicitur disp. 5. generatim lo-quendo, dupliciter honorari posse sanctos. Primo absolute & propter se, seu propriam suã excellen-tiã. Secundo relatiue, propter excellentiã increa-tam Dei, velut ei⁹ amicos, seruos, domesticos, &c. Ex his honor posterior (similis amori, quo amatur per charitatem proximus) non exigit virtutem à

religione

religione distinctam, vt citata thesi 42. contra Vasquez diximus; sed prior, ad dulciæ virtutem pertinens, qui tamen multum differt ab amore erga proximum, de quo agimus, vt pote quo nunquam proximus amatur, nisi propter Deum, etsi is propter bonitatem supernaturalem ipsi inhærentem ametur, ob rationem supra assignatam. Alia ratio est honoris absoluti erga Sanctos, qui vt sic non respicit excellentiam increatam Dei, velut rationem honorandi, sed excellentiam creatam absolute, vt contra increatam condistinguitur; quandoquidē omnis honor absolutus erga aliquem respicit excellentiam vt aliquo modo propriam eius, qui honoratur, & ab alijs condistinctā, spectando non solum perfectionem, in qua fundatur excellentia, sed etiā proprium modum habendi eam perfectionē, cum ex vtroque simul talis excellentia adæquate spectata confurgat. Plura thesi 45.

61 Ad tertium Respondetur cum distinctione. Dupliciter enim proximo velle possumus supremam beatitudinem, ex eius complacentia, seu vt ipsi beneficit: primo spectando proximum, vt vnum quiddam nobiscum & secundum naturam, seu amorem naturalem &c. & hic amor ad spem pertinet, vt etiam de adoratione thesi 44 & supra q. 1. dub. 1. cum S. Thoma contra Vasquez docuimus. Eiusdem enim rationis est, nobis bonū velle, & alijs, prout vnum quiddam nobiscum sunt: qui amor licet sit amor concupiscentiæ erga Deum, est tamen amor amicitiaæ erga nos & nobis coniunctos, vt ibidem diximus.

62 Secundo spectari potest proximus, vt vnum quiddam cum Deo est, seu tanquam res quædam ipsius, seu vt amicus, seruus &c. & tunc amor ille pertinet ad charitatem Theologicā; quandoquidem ratio diligendi seu volendi bonum illud proximo, est Deus seu bonitas illius. Quod pariter etiam fieri posset, si nobis, non absolute spectatis, vt cōmuniter fieri solet, sed vt vnum quiddam cum Deo sumus, beatitudinem vellem⁹; quamquā in vtroq; casu, tunc bonum eiusmodi nobis aut proximis potius ex complacentia Dei, quam ex complacentia nostri vel proximorum, velle diceremur; nec tam vt nobis vel proximis bene esset, saltem vltimate ac principaliter, quam vt Deo ipsi bene esset, in cuius bonum vltimate ea voluntas tenderet.

63 Ex quibus omnibus patet, nullam esse causam sufficientem, præter amorem concupiscentiæ ad spem pertinentem, & amorem amicitiaæ ad charitatem spectantē, vllum alium amorem supernaturalem erga Deum vel proximum, ad specialem virtutem amicitiaæ supernaturalis pertinentē, admittendi: quod eo libentius tuemur, quod nec apud Theologos hæcenus, neq; in Catechismis Catholicis, præter spem & charitatem, vlla virtus alia supernaturalis assignatur, qua proximum diligamus.

64 Dubitatur quinto, an habitus & actus amicitiaæ siue dilectionis naturalis erga Deum, semper ac necessario ab habitu & actu charitatis, siue amicitiaæ supernaturalis differat ex parte obiecti saltem formalis: an potius vnū & idem obiectum

tam materiale, quam formale esse possit vtriusque habitus & actus, tam naturalis, quam supernaturalis; qui proinde actus non ab obiecto, sed aliunde, nimirum ex suo principio speciem & distinctionē accipiant. Ratio dubitandi est, tum quia sicut fides naturalis & acquisita esse potest de obiecto supernaturali, deque ipsa etiam reuelatione diuina supernaturali: ita pariter etiam esse potest amor & dilectio naturalis Dei, tanquam boni & principij supernaturalis; id quod de amore concupiscentiæ nos etiam supra quest. 1. dub. 1. n. 21. asseruimus. Tum quia in Deo, qui vndiq; naturā excedit, bonitas naturalis & supernaturalis non differunt.

65 Atque ita etiam hodie sentiunt recentiores quidam scriptores, qui vniuersim negant, omnem actum in substantia supernaturali habere obiectum formale specie distinctum ab omni actu secundum substantiam suam naturali: rati excellentiam, qua actus supernaturalis superat naturalem, non provenire semper ab obiecto formali quod sæpe in vtroque idem est, inquirunt; sed sæpissimē præcisē à principio effectiuo, siue ab auxilio supernaturali actuali vel habituali: atque ita etiam speciatim docent, amorem Dei naturalem & supernaturalem posse habere idem obiectum formale. Huius sententiæ videntur esse omnes illi, qui dum de habitu Theologia & fidei differunt, præter obiectum formale quod & quo, ad distinctionem & specificationem actuum requirunt peculiarem rationem formalem sub qua, desumptam ex habitudine ad principium effectiuum, (quos retulimus & refutauimus partim tomo 1. disp. 1. q. 3. dub. 3. partim hoc tomo disp. 1. quest. 1. dub. 3.) idemq; aperte supponit Molina in Concord. disp. 7. 13. & 14. vbi fuse docet, nos posse viribus naturæ elicere actus fidei, spei, & dilectionis Dei, etsi insufficientes ad salutē, circa eadem obiecta, circa quæ eiusmodi actus, prout requiritur ad salutē, per auxilium gratiæ elicimus: & disput. 32. docet, actus supernaturales, quod tales sint, habere non à diuersitate obiecti, sed à singulari Dei auxilio actuali, quo producuntur. Accedit Hurcudus lib. de anim. disp. 5. §. 32. vbi docet, actus intellectus & voluntatis variare speciē, non solum ratione diuersi obiecti formalis, sed etiam ratione diuersi principij effectiuo, aut ratione diuersi modi, quo idem principium effectiuum tendit in idem obiectum.

66 Rationes & argumenta huius sententiæ sunt. I. Nam ita videtur sentire ipse Sanctus Thomas qui 2. 2. quest. 171. artic. 2. ad 3. & alibi sapius docet, dilectionem Dei naturalem & supernaturalem esse eadem secundum substantiam; nempe quia habent idē obiectū formale: quamuis alioqui substantialiter & intrinsece inter se differant. Eandem fere esse communem sententiam omnium antiquiorum Theologorum docet Molina disp. 13. & 14.

II. Quamuis duo actus habeant idē obiectum formale, si tamen vnus procedat à principio in ratione principij seu virtutis effectiæ essen-

tialiter

tialiter perfectiore, puta à potentia coniuncta habitui, alijsque auxilio secundum substantiam suam supernaturali, ipse erit essentialiter perfectior: Ergo sufficiens ratio essentialiter distinguendi eiusmodi actus est diuersitas principij effectiui.

67 III. Dilectio, qua Deus propter se diligitur, siue sit naturalis, siue supernaturalis, habet idem obiectum formale, scilicet bonitatem Dei, qua in se bonus est, quæ est eadem, siue quis diligit Deum amore naturali, siue supernaturali: quæ argumentatio includit utramque; rationem dubitandi superius propositam.

IV. Rationes siue considerationes illæ diuersæ Dei, prout est auctor rerum siue donorum supernaturalium, vel naturalium, possunt quidem excitare in nobis diuersos amores concupiscentiæ, quibus Deum diligimus tanquam nobis bonum; tamen sunt omnino impertinentes ad diuersitatem amorum amicitiae, quibus Deus amatur propter se, & qua in se bonus est; qua ratione omnino abstracta ab eo, quod sit author rerum naturalium, aut supernaturalium; nam qua talis, potius est bonus nobis, quam in se.

V. Sancti sæpe in feruentissimos actus amoris erumpunt ex consideratione creaturarum, non considerantes Deum ut authorem rerum supernaturalium: quem amorè tamen solum fuisse naturalem, incredibile est.

68 VI. Ponamus, Deum alicui solum dare auxilia necessaria, ad amorem in substantia naturali eliciendum; cui tamen simul proponatur Deus ut author ac bonum supernaturale est: talis certe adhuc poterit amare Deum amore naturali, cum tamen obiectum sit supernaturale.

VII. Idè clarissime patet in virtutibus moralibus. Si enim viribus naturæ seu potius naturali actu possum velle caste viuere, quia hoc homini honestum est; quare similiter non potero id velle, quia homini Christiano honestum est? qua ratione erit etiam obiectum castitatis infusæ.

69 VIII. Potentia effectiua essentialiter perfectior, habet etiam effectum essentialiter perfectiorem, præsertim quando influit in effectum quantum potest; Ergo etiam stante identitate obiecti formalis, dari possunt actus essentialiter distincti. Quod speciatim confirmatur exemplo Angelorum; è quibus si superior eandem cum aliquo inferiore Angelo animam rationalem videat, habet tamen intellectum essentialiter perfectiorem, quam inferior.

70 IX. Amor simplicis complacentiæ, & desiderium inefficax, itemque spes circa idem obiectum creatum, puta scientiam aliquam aut dignitatem sunt actus diuersæ speciei, ob solam rationem tendendi, qua potentia in singulis actibus diuersimode in obiectum tendit: Ergo essentialis diuersitas actuum non semper supponit differentiam essentialem ex parte obiecti etiam formalis.

X. Actus supernaturales generant in nobis habitus naturales similes ijs, quos per actus mere naturales, circa idem obiectum elicitos acquirere mus, ut docent etiam Molina 1. part. quæstio. 1. art. 3. & Bergomensis in Concordant.

dub. 697. Ergo habent idem obiectum formale. Nihilominus contraria sententia, actus etiam voluntatis specificari ab obiecto, non autem præcise ab ipso principio effectiui, ut communis Doctorum, ita omnino vera ac retinenda est; ad quam explicandam & confirmandam, sequentè assertionem statuimus.

71 Assertio vnica. Amor Dei naturalis & supernaturalis siue amor concupiscentiæ sit, siue amicitiae, possunt quidem habere, & re ipsa habent, vnum & idem obiectum materiale, sed non idem obiectum formale adæquate spectatum. Ita non solum docet Curiel 1. 2. q. 109. a. 3. sed etiam S. Thomas, Alensis, Richardus, & alij citati superius hoc dubio quæsto. assert. 1. Eademque est communis Theologorum ac philosophorum sententia, quorum hoc est quasi statum & ratum axioma, actus specificari ab obiecto, non quidem materiali, sed formali; siue id sit formale quod, siue formale quo, seu ratio formalis sub qua, iuxta variam distinctionem formalis obiecti, expositam à nobis tom. 1. disp. 3. q. 3. dub. 2. & 3. Quam sententiã aperte etiam supponit Vasquez relatus supran. 3. 1.

72 Probatur hæc sententia & assertio primo ex Aristotele libro 2. de anima capit. 4. text. 33. ubi ait: *Nam operationes actionesque, potentis vniuersibusque priores sunt ratione. Quod si ita sit, atque prius etiam obiecta, quam ista contemplari oportet; primum profecto de illis, propter eandem causam, ut de alimento, de sensibili, de intelligibili determinare oportet.* Quibus verbis expresse docet Aristoteles, ipsas potentias ac vires, (adeoque ipsa actionum principia) secundum rationem nostram posteriores esse operationibus & actionibus ab iisdem procedentibus: eademque ratione operationes & actus posteriores esse obiectis, ad quæ terminantur. Et quia nihil speciem suam essentialem sumit ab eo, quod ratione posterius est, sed ab eo quod ratione prius est, necessario etiam sentit Aristoteles, neque obiecta ab actibus, neque actus à potentijs, seu principijs actiuis specificari; sed potius contra, potentias ab actibus, & actus ab obiecto.

73 Secundo probatur assertio ratione I. Nam actus secundum suam specificam rationem dicunt essentialem & intrinsicè ordinem ad obiecta, præsertim formalia; ita ut vnus & idem actus specie non possit versari circa idem obiectum materiale & formale; neque contra vnus detur actus essentialiter distinctus, quin habeat obiectum saltem formaliter distinctum, ut inductione patet, etiam in hisce casibus, de quibus est controuersia, ut inferius dicitur.

II. Effectus non sumunt suã specificã rationem à causis, à quibus effectiue producantur; cum iisdem specie effectus produci possint à causis diuersissimis, ut calor à sole & igne &c. & contra eadè causa producere possit effectus etiã specie diuersos, sicut sol ranã & murè producit. Ergo neque actus vitales specificantur ab habitu seu principio effectiui; præsertim quando iisdem actus sua natura non supponunt habitum, & procedere possunt à potentijs vitalibus, cum habitu, & sine habitu.

III. Actus, etiam in genere causæ efficientis, aut saltem dispositivæ, priores sunt habitibus: Ergo non specificantur ab habitibus, ac proinde nec à cæteris principijs effectivis superadditis potentia.

IV. Si in obiecto actus nulla inveniatur ratio, ob quam exigit principium supernaturale potius, quam naturale, nulla causa erit, cur à principio supernaturali procedat. Imò nulla ratio assignari poterit, qua colligatur, dari habitus & principia supernaturalia actuum, si in ijs, ex parte obiecti, nulla supernaturalitas reperitur, quæ necessario principium supernaturale exigit.

V. Si in actu naturali & supernaturali nulla est differentia ex parte obiecti, sed solum ex parte principij, non erit in potestate hominis, suo arbitratu, circa idem obiectum materiale, elicere actum vel naturalem tantum, vel supernaturalem; cum circa idem obiectum formale ut aiunt, ex æquo versari possit, tam principium naturale solum, quam supernaturale; nec homo quicquam facere possit, quo actus determinetur, circa idem obiectum, ad influxum supernaturalis potius, quam mere naturalis principij recipiendum. Neque dici potest, hominem iustum habentem charitatis habitum, non posse actum solummodo naturalis dilectionis suo arbitratu elicere; quando habitu utimur, quam volumus, & ex diversâ apprehensione siue propositione obiecti, ad hoc vel illud genus actus etiam circa idem obiectum materiale nos ipsos determinare solemus.

VI. Si actus naturalis & supernaturalis idem potest habere obiectum, tam materiale, quam formale, nulla ratio erit, qua homo etiam probabiliter cognoscat, se elicere actum potius supernaturalem, quam naturalem; ac proinde nec homo iustus probabiliter scire poterit, se elicere actum supernaturalem fidei, spei, charitatis; quandoquidem nec ipsam supernaturalitatem actus siue habitus producentis in se perspicit, & tam motiones diuinæ ad eundem actum concurrentes, quam actus ipsi, stante eadem formalitate obiecti, ex æquo naturales ac supernaturales esse possunt.

VII. Nullum principium particulare ad essentialem & specificam rationem actus naturalis requisitum potest esse supernaturale: obiectum formale actus est quoddam principium particulare ad essentialem & specificam rationem actus naturalis requisitum: Ergo impossibile est, ut obiectum formale naturalis actus sit supernaturale: ac proinde actus naturalis non potest habere idem obiectum formale cum actu supernaturali, cuius obiectum formale necessario est supernaturale.

VIII. Denique contraria sententia admittere cogitur, hominem naturali actu credere posse, omnes articulos fidei, etiam formaliter ut reuelatos à Deo, in Deumque sperare, ac diligere Deum actu naturali, etiam ut finis & bonum supernaturale est, non solum ita, ut vocula *ut* sit nota specificationis, sed etiam reduplicationis; dicatque non solum materiale obiectum, aut partem eiusdem, sed etiam obiectum formale Quo: con-

sequens autem videtur absurdum, ut dictum supra dis. 1. q. 1. dub. 1. & tom. 1. disp. 1. q. 3. dub. 2. Huc spectant etiam cætera quibus supra disp. 1. q. 1. dub. 3. & tom. 1. disp. 1. q. 3. dub. 3. probauimus, nullam dari rationem formalem sub qua specificantem actus, desumptam ab ipso habitu, seu principio effectiuo.

Atque ex dictis colligitur, omnes actus tam potentia cuiuslibet appetitiua, quam cognoscitiua, vltimate constitui & distingui penes ipsa obiecta præsertim formalia; ac proinde etiam actus omnes naturales & supernaturales, eam ipsam quoque differentiam naturalitatis ac supernaturalitatis primo & originaliter desumere ab ipsis obiectis formalibus, seu ratione formali obiectiua Qua, siue sub qua: quæ quidem in actibus voluntatis sæpe ab ipsa cognitione, velut regula cui actus conformatur, desumitur, ut de virtutibus infusis superius dictum. Interim non nego, actus naturales & supernaturales etiam differre ex parte principij, quando actus supernaturalis necessario requirit principium supernaturale; cum tamen actus naturalis sua natura principio solum naturali contentus sit.

Ad primum argumentum oppositæ sententiæ respondetur, immerito S. Thomam, veteresque scholasticos pro ea sententia citari. Hi enim, quamvis dicant, eundem actum quoad substantiam esse posse naturalem & supernaturalem; nõ tamen hoc intellexerunt de eadem numero entitate, aut specifica ratione actus, ex obiecto formali desumpta, sed de ratione generica actus, ex eodem obiecto materiali desumpta, quæ quasi substantialis quædam & fundamentalis ratio actus est; præsertim quia non pauci ex scholasticis actus intrinsece supernaturales virtutum non agnouerunt, ut suo loco dictum; & ipsemet Sanctus Thomas relatus supra quæsto 1. præsertim ex 1. 2. quæstione 109. articulo 3. ad 1. adeo aperte docet, naturali dilectione diligere Deum, super omnia prout est principium & finis boni supernaturalis; charitate autem & dilectione supernaturali, secundum quod est obiectum beatitudinis, seu visionis beatificæ: quam differentiam à Sancto Thoma ex parte obiecti assignatam esse, ex ipsis verbis evidens est: ut mirum sit, ea verba, secundum quod est obiectum beatitudinis, ita à nonnullis explicari, charitate diligere Deum amore ad consecutionem beatitudinis proportionato; quæ explicatio cum ipsis verbis nequaquam coheret.

Ad secundum respondetur ex dictis, si quis actus naturalis procedat à potentia solum naturali, alius vero simul ab adiuncto habitu seu auxilio intrinsece supernaturali, eos quidem actus fore essentialiter diuersos; attamen simul etiam habituros diuersam rationem formalem obiectiuam, per quam primo & formaliter constituuntur & distinguuntur.

Ad tertium & quartum respondetur, negando assumptum, ut fustius dictum quæsto 1. respon. ad 4.

Ad quintum respondetur, ex sola consideratione naturali creaturarum immediate nõ posse

elici actum supernaturalem dilectionis Dei; nec sanctos vnquam ita fuisse operatos; qui tamen à cognitione naturali incipiendo, sæpe & facile transire potuerunt ad cognitionem fidei, aliamue supernaturalem; cui si velut regulæ dilectio Dei etiam vt auctoris naturæ inniteretur, etiam ipsa hæc dilectio Dei vt auctoris naturæ supernaturalis esse potuit, vt superius dictum.

80 Ad sextum responderetur, posse quidem, absque auxilio intrinsece supernaturali, amari Deum, vt authorem bonorum supernaturalium, si vobula vt specificatiue accipiatur, & dicat solum conditionem materialem obiecti, non autem si accipiatur reduplicatiue, dicens rationem formalem obiectiuam, vt dictum superius quæsto 1. assert. 2.

Ad septimum responderetur, illud, quia homini Christiano honestum est, similiter dicere posse, vel conditionem materialis obiecti, si id ipsum cognitione solum naturali proponatur; vel rationem formalem obiectiuam, si supernaturali assensu concipiatur: priori ratione potest terminare actum naturalem; posteriore non item; quia immediata regula actus supernaturalis debet esse actui proportionata, adeoque supernaturalis, non naturalis.

81 Ad octauum responderetur, absolute negando assumptum; quia lumen solis v. g. quamuis sit, virtus essentialiter perfectior, quam calor ignis, ac simul quatum potest in effectum influat, producit tamen eiusdem speciei calorem cum calore ab igne producto. Ad confirmationem dico, naturalem angeli superioris intellectionem circa idem obiectum, essentialiter perfectiorem esse, non præcise aut vltimate ob diuersitatem specificam principij, hoc est, potentia intellectiua; sed principaliter ac potissimum ob diuersitatem obiecti formalis Quo, omnibus obiectis cognitis communem, eamque desumptam ex diuerso modo intelligendi, seu diuersitate specierum, magis vel minus vniuersalium, quibus diuersimode idem obiectum vtrique repræsentatur, vt suo loco de angelis dictum.

82 Ad nonum responderetur, amorem simplicis complacentia, itemque desiderium inefficax, & spem circa idem obiectum creatum, prout actibus voluntatis conueniunt, non esse actus diuersæ speciei essentialis, sed solum accidentaliter differre; sicut nec appetitus concupiscibilis & irascibilis in voluntate differunt, vt dictum tomo 2. disp. 2. q. 4. dub. 1. Prout vero dicunt passiones appetitus sensitui, differunt quidem specie, non morali ex obiecto desumpta, sed naturali, desumpta ex diuersa corporis alteratione. Alioqui enim rationem presentis aut futuri, circa idem obiectum, constat solum esse differentiam accidentalem, vt diximus ibidem dub. 2.

Ad decimum negatur assumptum; per actus enim solum generantur habitus ipsis similes, adeoque eiusdem generis; neq; vero per actus supernaturales generari in nobis habitus naturales, ex instituto docuimus tom.

2. disp. 6. q. 4. dub.

1. n. 18.

DVBIVM III.

De subiecto Charitatis, tam proximo, quam remoto; spectatum, an eiusdem speciei & intensiois sit in via, & in patria.

S. Thomas 2. 2. q. 24. a. 1. & 7. ad 3.

83 **Q**uod ad subiectum proximum charitatis attinet, nulla est difficultas, aut controuersia. Constat enim ex dictis dubio præcedenti, charitatis subiectum proximum esse voluntatem, vt docet S. Thomas quæst. 24. a. 1. nemine repugnante. Ratio est; quia cum pro obiecto formali habeat bonum, idque non sensibile, sed intelligibile, actusque eius immediate elicitus sit amor eiusdem boni, vt dictum, necesse est, vt tam actus, quam habitus charitatis immediate sit in voluntate; quandoquidem in eadem potentia inest habitus, in qua est actus immediate per habitum elicitus.

84 Et quamuis ad feruentem amorem voluntatis, seu etiam delectationem de Deo ac bono diuino, per redundantiam quandam, in appetitu quoque sensitiuo subinde possint existere motus aliquo modo similes; non tamen ideo in appetitu sensitiuo vllus peculiaris habitus charitatis, aut charitati respondens, est ponendus; vt etiam docet Arragonius q. 24. art. 1. tum quia ipse quidem appetitus in obiectum charitatis secundum se nulla ratione tendere potest: tum quia propter eiusmodi actus, solum ex redundantia & sympathia quadam in potentia inferiori existentes, non est necessarius vllus peculiaris habitus; sed sufficit habitus, seu vis operatiua, potentia superioris, ex qua talis redundantia sequitur.

85 **Q**uod vero ad subiectum remotum charitatis attinet, certa & extra controuersiam sunt hæc sequentia. I. Subiectum remotum charitatis esse posse omnes viatores huius vitæ, quamuis sint peccatores, & præcisi seu reprobi; nam & hi capaces sunt iustitiæ & gratiæ sanctificantis, vt suo loco dictum; non autem dæmones, aut damnatos, qui omnis iustitiæ & gratiæ supernaturalis incapaces sunt, vt etiam de spe dictum quæst. præced. dub. 2.

86 II. Subiectum remotum charitatis, tam secundum actum, quam secundum habitum, actu ac re ipsa esse omnes iustos viatores, tam huius, quam alterius vitæ, etiam si in purgatorio existant; quandoquidem ipsa iustitia seu gratia sanctificans, vel in charitate consistit, vel ex lege Dei cum ea infallibiliter est connexa, vt suo loco de gratia dictum tom. 2. disp. 6. q. 4. dub. 2.

87 III. Sed & in Christo, ac Beatis omnibus, tam hominibus, quam Angelis, actu & re ipsa esse, tam actum, quam habitum aliquem charitatis; vt constat tum ex adducta ratione; tum ex illo Apostolici. Corinth. 13. v. 8. *Charitas*

nunquam excidit: quod proinde sine errore in fide negari non potest.

87 Hæc vero cum certa sint, & extra controuersiam, dubium tamen & controuersum est primo, an habitus & actus charitatis eiusdem speciei sint in via; & in patria. Et vero non desunt ex Scholasticis, qui negant, actum charitatis in via & in patria eiusdem speciei esse. Ita docent Scotus in 3. distinctione 3. r. q. vn. Lychetus ibidem, Capreolus in 1. distinctione 1. quæstione 3. Caietanus 1. part. q. 82. artic. 2. (licet aliter sentiat hic quæst. 24. a. 7.) Ferrarientis 3. cont. gent. c. 62. Pesantius 2. 2. q. 24. artic. 12. disp. 1. qui putant, Deum clare & obscure cognitum variare rationem formalem obiecti diligibilis: quod etiam significat Dionysius Carth. in 1. d. 17. q. 8. Contraria vero sententia est communis Theologorum, vt inferius dicitur.

88 Secundo controuersum est, an charitas viæ & patriæ, siue in eodem, siue in diuersis subiectis, sit, aut esse possit eiusdem, seu æqualis intentionis; adeoque eadem numero in utroque statu existens. De qua re sunt tres Doctorum sententiæ. Prima sententia absolute affirmat, tum æqualem, tum etiam maiorem intensiorem charitatis, tam quoad actum, quam quoad habitum, esse posse in aliquo viatore, quam in aliquo Beato; neque re ipsa charitatem cuiusque iusti, seu in actu, seu in habitu, quoad intensiorem esse maiorem, quam fuerat eadem eiusdem etiamnum in terris existentis. Ita sentire videtur Bonauentura tom. 2. myst. Theol. capit. 2. part. 2. vbi dicit, *amorem illum, quo sponsus in vita ista diligitur eundem esse numero cum illo, quo in æternitate beatificatorum omnium mentibus vnietur.* Idem aperte docent Vega libro 15. in Tridentinum capit. 15. grauiori tamen censura, quam par est, notans contrariam sententiam. Idem de habitu charitatis docet Azor tom. 1. libro 9. cap. 3. quæstione 8. post Gandauensem quodlib. 5. quæstio. 22. & Almainum, quem citat Arragonius hic quæstione 24. artic. 7. Idem, vt nunc video, tradit Suarez disp. 3. de charitate sect. 3. & 4. & alij quidam recentiores. Ratio est; tum quia status viæ, adeoque augmenti charitatis, finitur cum hac vita. Tum quia non apparet, à quo, & qua ratione destruat, habitus charitatis huius viæ in ingressu beate vitæ. Fauet etiam Apostolus loc. cit. vbi simpliciter pronuntiat, charitatem nunquam excidere.

90 Secunda sententia est Caietani hic quæst. 24. articulo 7. vbi distinguit in charitatis actu, alijsque formis & actibus animalibus, duplicem intensiorem, alteram ex parte obiecti, scilicet secundum maiorem approximationem ad obiectum; alteram ex parte subiecti secundum maiorem attentionem seu expeditionem subiecti, in hoc consistentem, quantum ad charitatem attinet, quod anima expedita à visione enigmatica, & posita in faciali visione DEI, in ipsum totaliter actualiter fertur; quod impossibile est conuenire viatori. Quo fit, inquit, vt quantumcunque aliquis proficendo in hac vita appropinquet ad Deum, magis ac magis in charitate crescendo, nunquam peruenire possit ad hoc, vt totaliter actualiter

amet Deum, sicut videns illum facie ad faciem. Et ita licet charitas viæ in B. Virgine fuerit quandoque maior, secundum illam quantitatem (ex parte obiecti) quam charitas Angelorum vel Archangelorum. Et c. nunquam tamen fuit in via eius charitas æqualis simpliciter, charitati minimi in patria, quia charitas patriæ est quanta duabus diuersarum rationum quantitativis, ad quarum alteram charitas viæ non potest peruenire. Ita Caietanus; quem sequitur Arragonius hic cit. q. 24. a. 7. Nec in re dissentit Bannes; nisi quod hic, ad verborum proprietatem & significationem magis accommodata, asserit, charitatem patriæ necessario intensiorem esse ex parte obiecti, non subiecti, vt loquitur Caietanus: nimirum quia ab ipso obiecto, multo quam antea clarius cognito, prouenit maior intensio charitatis in patria.

Ratio huius sententiæ est; tum quia ex vna parte non leuis suadet ratio, vt dicamus, eandem esse intensiorem charitatis viæ & patriæ, vt dictum, ex altera vero parte ipsa maior & clarior cognitio diuinitatis in patria, maiorem etiam amorem arguit, vt dicemus: quorum vtrumque hæc sententia recte sibi videtur defendere. Tum quia etiam in visione, alijsque qualitativis, & actibus animalibus, duplex eiusmodi intensio necessario constituenda videtur. Aliam enim intensiorem visio habere videtur ex eo, quod obiectum clara luce collustratum conspicitur; aliam, quod oculus idem obiectum sub crepusculum magno conatu & nisu, quamuis non nisi subobscurè illuminatum, conspicit.

Tertia sententia simpliciter & absolute asserit, charitatem in patria simpliciter & absolute esse intensiorem. Ita cum alijs docet Azor tom. 1. libro 9. cap. 3. quæst. 8. vbi ait; *suo iudicio, communem esse Theologorum opinionem, vt constat, inquit, ex S. Thoma, Bonauentura, Richardo, Ockamo, Argentina, & Gabriele 3. dist. 27. & 28. & Henrico quodlib. 4. q. 25. actum charitatis in via nunquam posse ad tantum magnitudinis gradum peruenire, vt æquet magnitudinem amoris Beatorum; licet, vt ipse ibidem addit, habitus charitatis idem sit in via, & in patria; de qua re infra. Certe quidem hanc esse S. Thomæ, imo tandem etiam ipsius Caietani, sententiam, infra perspicue ostendemus, explicando nostram sententiam, quæ his assertionibus continetur.*

93 ASSERTIO I. Habitus charitatis in via, & in patria, est eiusdem speciei. Hæc est communis, & certa Theologorum sententia; quæ cum S. Thoma hic q. 24. a. 8. & 9. & in 1. 2. q. 97. a. 6. tradunt commentatores omnes. Probatur aperte ex illo Apostoli 1. Cor. 13. v. 8. *Charitas nunquam excidit; siue Prophetia euacuabuntur, siue lingua cessabunt, siue scientia destruetur.* Vbi Apostolus necessario loquitur de charitate, quam habemus in hac vita, secundum suam specificam rationem & essentiam spectata, vt ex antithesi patet; quando constat, scientiam, seu Prophetiam secundum rationem genericam, in cælis non esse desitutam. Ratio sumitur ex asseritione sequenti.

ASSERTIO II. Sed & actus charitatis in via, & in patria, eiusdem sunt speciei; ac, p. inde vniuersim.

charitas secundum suam rationem specificam, eadem permanebit in patria. Ita cum S. Thoma loc. cit. habet communior cæterorum Scholasticorum sententia, contra Scotum, Caietanum, & alios superius citatos; quam hodie defendunt plariq; recentiores, ac præter citatos, etiam Medina 3. part. q. 19. a. 3. Bannes 2. 2. q. 24. a. 8. Valentia tom. 2. disp. 5. q. 7. pun. 4. Suarez hic disp. 3. sect. 3. Vasquez 1. 2. disp. 2. c. 2. & d. 195. n. 19. & 3. par. d. 64. c. 3. & Luisius Turrianus hic disp. 77. dub. 6.

95 Probatur assertio ex eodem dicto Apostoli, ubi is loquitur de charitate huius vitæ, idq; maxime etiam considerata quoad actum secundum, ut sancti quoq; intellexerunt, & constat itidem ex adiecta antithesilinguarum, & prophetiæ; quæ vel solum, vel maxime ad actum secundum pertinent, ut suo loco dictum. Ratio est; tum quia ut dictum, habitus charitatis in via & in patria est eiusdem speciei: & valde improbabile videtur, quod nonnulli asserunt, habitum quidem charitatis utrobique esse eiusdem speciei; non tamen actus: cum tamen ex diuersitate specifica actuû defumatur distinctio specifica habituum, ita ut quando habitus aliquis nequit elicere actus eiusdem speciei, cum ijs, qui eliciuntur ab alio habitu, necessario etiam ipsi habitus specie distincti videantur. Tum quia in charitate vitæ nihil imperfectionis est, quæ patriam dedecet. Tum quia utrobique manet idem obiectum formale, præcedenti dubio explicatum, nempe Deus vel ut summum in se bonum, amabile amore benevolentia seu amicitia: etiam si applicatio obiecti, nempe clara vel obscura visio, atq; etiam nonnullæ materiales conditiones obiecti vel actus, puta absentia, vel præsentia; libertas vel necessitas, &c. ad amoris essentiam per se impertinentes, diuersa sint.

Ex quo etiam soluitur fundamentum contrariæ sententiæ; quia Deus clare vel obscure cognitus, non variat rationem formalem vel essentialè obiecti diligibilis, ut putarunt Scotus & Caietanus; sed solum applicationem eiusdem obiecti; quandoquid ex veriori philosophia, actus intellectus, ad actus voluntatis consequentes solum intencurrunt per modum proponentis seu applicantis obiectum; qui proinde non mutant rationem essentialè actuû voluntatis; nisi simul ratio regulæ & motiui seu obiecti formalis mutetur, ut dictum dub. præced.

96 **ASSERTIO III.** Non datur duplex intentio in actu charitatis, vna ex parte obiecti, altera ex parte subiecti, ac proinde fieri non potest, ut actus charitatis in patria secundum vnâ intentionem sit maior charitate in via, secundum alteram vero sit æqualis, aut minor. Ita contra secundam sententiã superius relatam, circa controuersiam secundam, adeoq; contra Caietanum, Bannè, Arragoniũ, sentiunt cæteri auctores speciatim Suarez, Azor, Luisius, Vasquez, & ipsemet S. Thomas loc. cit. qui nusquam duplicis eiusmodi intentionis meminit. Eandem sententiã, mutata priori tandem docuit Caietanus hic quæst. 24. a. 7. ut inferius dicetur.

Ratio est. Tum quia perfectio intensiua actus, etsi pendeat aliquo modo, tum ex obiecto, tum ex subiecto, sicut & ipse actus; re tamen non dif-

fert ab ipsa indiuidua entitate actus; quæ cum sit vna per se, non potest ex duabus diuersis intentionibus, seu entitatibus diuersis intensiuis coalescere. Tum quia impossibile est, vt ex parte obiecti crescat intentio, nisi etiã ex parte subiecti accedat maior conatus seu perfectior influxus potentie, esto minuatur labor & difficultas influendi; vt etiam stante eadè applicatione obiecti, minui potest, ob maiorem perfectionem potentia: Ergo obiectum & potentia non constituunt duas diuersas intentiones, sed vnâ, cum quadam subordinatione; ita vt aliquando radix & prima causa intensiouis sit melior applicatio obiecti, aliquando maior conatus seu attentio potentia, stante æquali, aut minore applicatione obiecti; vt accidit in visione, per quam, stante eodè, aut minori lumine, ex parte obiecti, pro diuersitate maioris attentionis & conatus ex parte potentia, magis vel minus perspicue idem obiectum videtur.

Ex quo patet responsio ad fundamentum contrariæ sententiæ; quamuis enim in visione ex diuersis causis obiecto scilicet melius proposito, aut subiecto magis disposito vel satagente, oriri possit maior intentio; non tamen duplex, sed vna est eiusdem actus intensiouis.

Dices fieri posse, vt eadè visione clarius quidem videatur obiectum, vt pote maiori lumine illustratum; cum tamen minus distincte videatur, quã si minori lumine esset illustratum; ergo duplex saltem est in visione perfectio intensiua; vna secundum claritatè visionis; altera secundum distinctionem. Respondeo negando consequentiã. Illud enim, clarius videri obiectum, maiori lumine illustratum, dupliciter habere potest sensum; primo, vt clarum denominet & afficiat visionem, ita vt ipsa visio sit clarior; secundo vt denominet solum obiectum, quod scilicet videtur magis illuminatum. Priori sensu non est necesse, vt quoties obiectum est magis illuminatum, id ipsum etiã videatur clarius; aut si clarius videtur, fieri non potest, quin simul etiam videatur distinctius: posteriori autè sensu, semper quidem obiectum magis illuminatum videtur etiam clarius: sed quæ claritas, hoc ipso, quod obiectum solum afficit, non arguit maiorem perfectionem intensiua visionis; sicut patet in noctuis & vesperilionibus, qui clara luce nihil, aut non nisi imperfectè & remisse vident; vt proinde neutro sensu admittenda sit in visione duplex perfectio intensiua, vna secundum claritatem, altera secundum distinctionem; siue obiectum dicatur videri clari⁹ priori modo, siue posteriori modo. Ea enim est perfectior & intensior visio, quæ clarius & distinctius idem obiectum conspicit; vnde cumq; demum ea perfectio oriatur. Et quamuis etiam in visione, seu actibus cognoscitiuis, aut hæc, aut alia quæpiam pluralitas intensiouis reperiretur, nulla tamen causa esset, cur eadem etiam actibus voluntatis, seu appetitus tribueretur, in quibus nulla talis occurrit ratio multiplicandi intentiones, vt rectè etiam mouit Suarez loc. cit.

99 **ASSERTIO IV.** Intentio charitatis tam secundum habitum, quam actum, est eiusdem rationis intrinsecæ ac essentialis in via, & in patria. Ita recentiores citati pro assertione præcedenti,

alijque

aliquae omnes, qui charitatem vitae & patriae, tam in via, quam in patria, dicunt eiuſdem eſſe ſpeciei, non ſolum quoad habitum, ſed etiam quoad actum; eſt nonnulli de actibus aliter ſentiant, vt dictum. Idem in poſteriori reſponſione expreſſe docet Caietanus hic q. 24. art. 7. vbi inter vtramque intentionem ſolum accidentale diſcrimen collocat: *Ex eſſentialiter diuerſa rationis cognitione hic eſt in patria, conſequitur, inquit, charitas diuerſe rationis accidentaliter, quae conſtituit diuerſa rationis ſtatu in charitate, & conſequenter perfectionem & quantitatem, nempe accidentaliter diuerſam.* Et infra: *Remanet quantitas prior in ſuccedente, ſublato eo, quod erat imperfectionis: ſicut in viro remanet perfectio pueritiae, iuxta doctrinam Apoſtoli, Euacuatis hiis, quae erant paruuli. Sic autem remanere, non eſt proprie loquendo, duas quantitates, aut perfectiones diuerſarum rationum remanere; ſed vnā tantum ſimpliciter conſummatae, retinentem alteram ſecundum id, quod perfectionis habeat.* Vbi hoc ipſo, quod aſſerit, ex intentione vitae, & ea, quae in patria de nouo accedit, vnā coaleſcere perfectionem intentionem, neceſſario ſentit, vtramque; intentionem eiuſdem eſſe rationis ſpecificae & eſſentialis.

Ratio ſumitur ex dictis aſſertione 1. & 2. quia duae formae eiuſdem rationis ſpecificae, qualem diximus eſſe charitatem in via, & in patria, habent etiam intentionem eiuſdem rationis ſpecificae; cum intentio graduum alicuius formae fiat intra latitudinem ſpecificam eiuſdem; nec differentia ſecundum magis vel minus faciat differentiam eſſentialem ſpecificam. Neque huic aſſertioni repugnat S. Thomas hic q. 24. a. 7. ad 3. loquitur enim ſolum de diuerſa ratione accidentali perfectionis intentionem, deſumpta ex cognitione eſſentialiter diuerſa, vt inferius dicitur. Neque eſt vlla ratio, quae contrarium ſuadeat.

ASSERTIO V. Sed & probabile eſt, maiorem ſubinde eſſe poſſe perfectionem intentionem intrinſecam charitatis, tam ſecundum actum, quam habitum, in aliquo viatore, quam in aliquo Beato; imo & charitatem cuiusque iuſti, quoad intentionem, maiorem non eſſe, quam fuerat eade eiuſdem in tertis: eſt quidem alia ratione vtique charitas etiam minima in patria tanquam perfectior ſuperet omnem charitatem in via. Primam & ſecundam partem, quam olim etiam in ſcholis velut probabiliorem docui, tradunt auctores pro ſecunda ſententia ſuperius citati, ſpeciatim Vega, Gandauenſis, Almain, Suarez &c.

Ratio primae partis eſt; quia nemo facile dixerit, charitatem B. Virginis, aut etiam alterius eximie ſancti, in hac vita, quoad intentionem intrinſecam, minorem, aut etiam non maiorem fuiſſe, quam eſt charitas alicuius infantis in patria, qui cum ſola gratia baptiſmali deceſſit, ſive de habitu loquamur, ſive de actu; eſt Vaſquez 1. 2. diſput. 11. numero 21. hac de re dubie loqui videtur.

Idem ſequitur ex ſecunda parte aſſertionis; cuius haec ratio eſt. Tum quia cum vita hominis terminatur via: Ergo & progreſſus in via conſiſtens in augmento charitatis. Tum quia alioqui ſequeretur, aut in caelis, ratione nouae intentionis,

acquiri ius ad nouum gradum gloriae; aut gloriam non reſpondere gratiae & charitati; quorum vtrumque videtur abſurdum.

Neque vero hic diſtinguendum eſt, inter actum & habitum, vt videntur velle Arragonius & Azof locis cit. cum non ſit probabile, actus ſupernaturales in patria excedere intentionem habituum, à quibus eliciuntur; tum ne alioqui dicamus, in pari gradu ſanctitatis conſtitutos, inaequaliter Deum poſſe diligere: tum ne fatendum ſit, actus diligendi in beatis non habere principium in actu primo completum; ſed defectum eiuſdem à Deo ſolum ſuppleri, per actualem concurſum; quod imperfectionem quandam in modo operandi ipſius cauſae ſecunda arguit, qualis à vita beata plane remouenda videtur.

Nec oppoſitum conuincere videtur, quod cognitio Dei, quam ſequitur amor, in patria multo perfectior eſt; quia ex ſola per ſe maiori cognitione, non ſequitur amor ſupernaturalis intentior, niſi etiam principium amoris, qui eſt habitus, ſeu auxilium ſupernaturale, augeatur; quod in propoſito non accidere, rationibus antea adductis vtrumque probatum eſt.

Tertia pars aſſertionis eſt communis Doctorem; & colligitur ex ſcriptura, quae ſtatum gloriae comparat tum luci meridiane, Prouerb. 4. verſ. 18. *Iuſtorum autem ſemita quaſi lux ſplendens, procedit & creſcit uſque ad perfectum diem:* tum ſtatu & aetati virili cum pueritia comparato 1. Corinth. 13. verſ. 10. *Cum autem veneris quod perfectum eſt, euacuabitur quod ex parte eſt. Cum eſſem paruulus, loquebar vt paruulus, ſapiebam vt paruulus, cogitabam vt paruulus. Quando autem factus ſum vir, euacuavi quae erant paruuli;* vt etiam interpretatur Sanctus Thomas ibidem lect. 3. *Accedit ſingulare illud Matthaei 11. verſ. 11. Qui autem minor eſt in Regno caelorum, maior eſt ille;* quod in hunc etiam ſenſum commodiſſime accipitur; quamuis non male etiam ad Chriſtum aetate, ſeu hominum aſtimatione tunc minorem reſertatur.

Ratio eiuſdem partis aſſertionis eſt. Quia charitas & amor in patria conſtans, continuus, perpetuus, indiſtractus, ipſi habitui quoad intentionem perfecte commenſuratus, imutabilis, neceſſarius, & ab omni peccati labe purus eſt; & perfectiſſimam cum Deo, velut amico, communicationem, & in communicatione ſummum gaudium coniunctum habet; quod in ipſum quoque appetitum ſenſituum copioſe redundabit; quando ſimul *cor eſt caro noſtra perfecte exultabit in Deum viuum,* Pfalm. 83. v. 3. cum tamen contraria omnia charitati vitae conueniant. Accedit quod cum amor charitatis ſit peculiatis quaedam participatio diuinæ naturae, & vnio hominis cum ipſo Deo, hinc ſit, vt in patria, vbi Deus perfecte poſſidetur, ſit quaſi domi ſuae, & in loco ac ſtatu ſibi connaturali; in via autem, vbi peregrinamur à Domino, ſit in ſtatu quaſi praeternaturali, vt loquitur etiam Caietanus loc. cit.

Atque ad hunc modum etiam intelligi poſſunt, tum alij, tum imprimis etiam S. Thomas 1. par. q. 117. a. 2. ad 3. & hic q. 24. a. 7. ad 3. dum

ait, non esse eandem rationem quantitatis charitatis via, quae sequitur cognitionem fidei, & charitatis patriae, quae sequitur visionem apertam; ac proinde non posse illam ad huius quantitatem (perfectionis scilicet vnde cunctaque spectata) peruenire.

105 ASSERTIO VI. Probabilius tamen videtur, charitatem cuiusque iusti, quoad actum secundum multo intensiorem esse in patria, quam fuerat eiusdem charitas in terris: esto nihilominus charitas B. Virginis, aut alterius cuiuspiam maximi Sancti, intensior fuerit in via, quam sit charitas alicuius infimi Sancti in caelis. Primam partem ex communi tradit Azor, cum alijs auctoribus citatis pro tertia sententia; eademque; meo iudicio est aperta sententia S. Thomae 1. 2. q. 67. a. 6. ad 3. vbi ait: *Charitas viae per augmentum non potest peruenire ad aequalitatem charitatis patriae, propter differentiam, quae est ex parte causae: visio enim est quaedam causa amoris, ut dicitur 9. Ethic. cap. 5. Deus autem quanto perfectius cognoscitur, tanto perfectius amatur.* Vbi 106 S. Thomas in primis etiam loquitur de perfectione intensiua, secundum quam potissimum augetur charitas in via, & de qua etiam procedit subiuncta ratio eiusdem S. Thomae.

Idem docet S. Thomas hic q. 24. a. 7 ad 3. vbi cum obiectum fuisset; cum charitas patriae sit quiddam finitum, si charitas viae in infinitum augetur potest, sequitur, quod charitas viae possit adaequare charitatem patriae; quod est inconueniens: Ergo. &c. non negat ipse minorem, uti oportebat, secundum oppositam sententiam; sed ea tacite concessa, negat sequelam maioris. Et ad principium illud, quod omne finitum, per continuum augmentum, possit pertingere ad quantitatem alterius finiti quantumcumque maioris, nisi forte id quod accedit per augmentum, semper sit minus & minus, iuxta Aristotelis 3. physic. text. 59. Respondet ipse, rationem illam procedere in his, quae habent quantitatem eiusdem rationis; non autem in his, quae habent diuersam rationem quantitatis: sicut linea quantumcumque crescat non attingit quantitatem superficiei. Non est autem eadem ratio (nempe accidentaliter, ex parte causae) quantitatis charitatis viae, quae sequitur cognitionem fidei, & charitatis patriae, quae sequitur visionem apertam.

107 Vnde ratio non sequitur. Ita S. Thomas; quem in primis loqui de augmento intensiuo, patet tum ex obiectione facta, tum ex titulo articuli, vbi quaeritur *utrum charitas augetur in infinitum*; quod de augmento intensiuo intelligendum, omnes consentiunt; sicut etiam articulis praecedentibus, nimirum 4. 5. 6. de eodem augmento sermo est. Sentit ergo S. Thomas, charitatem viae, saltem in eodem homine, non posse secundum intentionem aequalem esse charitati patriae; idque ob diuersam cognitionem fidei, & apertae visionis, quam sequitur amor, ut inferius dicitur.

108 Probatur eadem sententia, auctoritate Augustini, qui ita aperte docere videtur l. 1. de doctr. Christ. c. 38. vbi ait: *Itaque tria haec sunt, quibus & scientia omnis, & prophetia militat, fides, spes, charitas. Sed fidei succedit spes, quam videbimus; & spei succedit beatitudo ipsa, ad quam peruenitur sumus. Charitas autem etiam istis decedentibus, augetur potius. Si enim credendo diligimus quod nondum videmus, quanto*

magis cum videre ceperimus? Et si sperando diligimus, quo nondum peruenimus, quanto magis cum peruenimus. &c. Aeternum enim ardentius diligitur ademptum, quam desideratum. Et infra c. 39. Ideo manent, inquit, fides, spes, charitas, tria haec, maior autem horum est charitas: quia & cum quisque ad aeterna peruenit, duobus istis decedentibus, charitas auctior & certior permanebit. Certe charitatem in patria augetur, auctioremque permanere, magisque illic Deum diligi, aperte maiorem intentionem charitatis significant.

Et lib. de spiritu & lit. c. 36. ait idem Augustinus: *Quis vero existimare audeat, cum eo ventum fuerit, quod ait, ut cognosciam, sicut & cognitus sum, tantam (non maiorem) Dei dilectionem, se re contemplatoribus eius, quanta fidelibus nunc est; aut illo modo hanc illi tanquam de proximo comparandam? Porro si quanto maior notitia, tanto erit maior dilectio; profectio nunc quantum deest dilectioni, tantum tunc perficienda iustitia deesse credendum est &c. At si credendum est, quod ad tantam dilectionem sancti peruenire poterunt, &c. procul dubio & ipsa dilectio non solum supra, quam hic habemus, sed longe supra quam petimus, & supra quam intelligimus, erit. Et infra: Quamobrem debet homo, quamuis longe minus amet Deum, quam eum potest amare conspectum, nihil tamen appetere illicitum &c.* Vbi saepius tanquam eertum supponit Augustinus, charitatem viae in eodem homine multo minorem esse charitate patriae.

Ratio eiusdem doctrinae est duplex; vna à priori, altera à posteriori. Ratione à priori ex aequo eandem assignant S. Thomas, & Augustinus; quia cum cognitio boni sit causa amoris, consequens est, per se loquendo, & ceteris paribus, ac ex natura tanto quodlibet perfectius amari, quanto perfectius cognoscitur: cum ergo Deus in patria multo perfectius cognoscatur, quam in via; hic enim tantum obscure & per fide, illic autem facie ad facie, per ipsam visionem beatificam cognoscitur; plane fatendum est, charitatis actum in patria, saltem in eodem homine, multo intensiorem fore, quam fuerit in via. Quae ratio cum vniuersim procedat, de qualibet cognitione, etiam illa, quae ad amandum non necessitat; tum multo maiorem vim habet, de cognitione patriae, quae ad amandum etiam necessitat, amore utriusque ipsi cognitioni seu visioni beatificae proportionato; qui non potest non esse intensior amore huius vitae, ut dictum.

110 Neque satisfacit huic rationi responsio antea allata; quod ex sola per se maiori cognitione non sequatur amor supernaturalis intensior, nisi etiam principium amoris, qui est habitus, seu auxilium supernaturale, augetur; quod in proposito non accidat. &c. Cum enim adducta ratio efficaciter probet, quantum est ex natura rei, necessario sequi ex visione maiorem & intensiorem amorem quam in hac vita praecesserit, simul etiam firmiter probat, auxilium illud diuinum ad magis amandum necessarium, secundum debitum naturae ordinem, non posse deesse; siue illud in habitu consistat, siue in ipso actuali influxu Dei; non secus ac in hac vita proportionatum cognitioni amorem, etiam quoad intentionem, elicere satagenti, auxilium seu concursus Dei ad eam

rem necessarius nunquam denegatur: & vniuersim secundum generalem Dei legem, & prouidentiam, causis secundis ad agendum determinatis, aut sufficienter instructis, nunquam ex parte Dei requisitus concursus deest.

111 Ratio à posteriori est. Quia negari nulla ratione posse videtur, quin gaudium charitatis respectu eiusdem hominis, in patria multo sit intensius futurum, quam fuerit in via, iuxta illud Psalmi 35. v. 9. *Torrente voluptatis tua potabis eos;* & Matthæi 25. v. 21. *Intra in gaudium* (velut maius, quam ab homine capiatur) *Domini tui.* &c. Ergo etiam negari non potest, amorem in patria intensiorem fore, quam in via. Consequenter probatur. Tum quia gaudium de bono amici, respondet amori eiusdem. Tum quia cum vterque sit eiusdem virtutis actus, supponit etiam idem principium; ac proinde si in patria non deest principium requisitum ad elicendum maius gaudium charitatis, non deerit etiam sufficiens principium ad elicendum maiorem amorem charitatis. Denique per se incredibile videtur, homines plerumque non nisi tepide Deum in hac vita amantes, etiam post beatitudinem adeptam, non amatuos esse ardentius & intensius.

Ad primam rationem præcedenti assertionem, pro secunda parte eiusdem allatam, respondeo, in hac quidem vita terminari progressum in augmento charitatis, quod nempe viatori competit, & in liberis actionibus eiusdem consistit; at vero non excludi terminum charitatis; qui in altera primum vita, ex vi eiusdem status aduenit; ita quidem, vt tunc homo in charitate non amplius progreditur, sed ad ipsum tamen vltimum charitatis terminum perueniat.

112 Ad secundam rationem, quasi consequens sit, aut in cœlis ratione nouæ intensiōis charitatis, acquiri ius ad nouum gradum gloriæ; aut gloriæ non respondere gratiæ & charitati; Respondeo, neutrum consequens esse. Nam ipsa maior intensio amoris, quia, vt dictum, ex natura rei sequitur ex ipsa gloria, seu visione beatifica, eiusque perfectione, non tribuit nouum ius ad gloriæ, sed ipsa potius est pars quædam ipsius gloriæ adæquate spectatæ; quæ gloria vel ob hanc ipsam causam (proportione quadam, non æqualitate arithmetica) respondet quantitati gratiæ & charitatis, etiam habitualis, quod simul cum ipso actu charitatis, ex consequenti confertur. proportionatum augmentum habitus eiusdem gratiæ & charitatis, vt mox dicetur; adeo vt hæc quatuor, habitus gratiæ sanctificantis, habitus charitatis, actus charitatis, gaudium charitatis, sibi inuicem in cœlis secundum intensiōem perfectissime respondeant. Cum vero tom. 2. disp. 6. q. 6. dub. 10. num. 255. negauit, nouos gradus gratiæ in altera primum vita accessuros, locutus fui de accessione gratiæ supra meritum huius vitæ; quale non est augmentum hoc, de quo loquimur; quod non secus ac ipsa gloria sub meritum huius vitæ cadit.

113 Secunda pars eiusdem assertionis est communis Doctorum, vt vidimus. Et quamuis secundum primam sententiam superius relatam, mul-

to facilius intelligatur, tamen etiam secundum hanc nostram sententiam ita commode explicatur. Licet enim, vt dictum, cæteris paribus, maior cognitio maiorem causet amorem, fieri tamen potest aliunde, ob summam inæqualitatem cæterorum, quæ ad amandum amorisque principium concurrunt, vt sunt præexistens habitus gratiæ & charitatis, auxilium gratiæ præuenientis, multitudo, præstantia, ac diuturnitas actuum, quibus charitatis habitus augeri potest, vt aliquando etiam stante æquali aut minori cognitione, maior sit intensio charitatis; quando præsertim charitatis intensio, tam in via, quam in patria, eiusdem est essentia & rationis specificæ.

114 Nec vt opinor contrarium sentit S. Thomas pro præcedenti parte citatus: cuius doctrina tum moraliter, & vt plurimum, tum etiam vniuersaliter respectu eiusdem hominis, accipienda est. Nec nimium premenda vel vrgenda est similitudo lineæ aut superficiæ; tum ne inde pariter deducatur, aut duplicem in patria esse intensiōem charitatis, aut certe essentialiter diuersam: tum ne dicendum sit, neque secundum absolutam, quidem Dei potentiam charitatem viæ vnquam intensiue æqualem esse posse charitati patriæ; quod nemo, vt opinor, dixerit.

115 ASSERTIO VII. Idem dicendum est de habitu charitatis & gratiæ sanctificantis: qui proinde manet quidem idem specie & numero, secundum totam suam entitatem, quæ habebat in via; ita tamē vt ei accedat maior intensio, æqualis ipsi intensiōi amoris in patria elicendi. Hęc quoad habitum charitatis, est sententia Caietani hic q. 24. a. 7. responsi. 2. ad 3. vbi loquens de charitate patriæ, præcipue secundum habitum, ait, *in patria remanere quantitatem priorē in succedente, sublato eo, quod erat imperfectionis sicut in viro remanet perfectio pueritiæ, iuxta doctrinam Apostoli, Euacuatis his, quæ erant paruuli. Sic autē remanere, non est, proprie loquendo, duas quantitates aut perfectiones diuersarū rationū remanere, sed vnā tantū simpliciter consummate, retinente alterā secundū id, quod perfectionis habebat. Et propterea non oportet querere causas, aut modum corruptionis primæ perfectionis, & quantitatis, sed imperfectionis admittæ, (nimirum positæ tum in carentia maioris intensiōis, tum in imperfecto modo operadi, quem habebat in via, superius assert. 5. explicato) de qua non oportet sollicitari; quia scriptum est: Cum venerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est.* Ita Caietanus; qui etiam charitatem patriæ & viæ comparat cum luce meridiana, & luce matutina, seu aurora; quas constat inter se non differre, nisi secundum intensiōem. Eadem est sententia S. Thomæ locis citat, qui nihil distinguit inter habitum & actum charitatis; quicquid distinguere videantur Arragonius & Azor, vt dictum assert. 5.

116 Ratio eiusdem assertionis sumitur ex dictis ibidem; quia rationi & naturis rerum admodum consentaneum est, vt actus supernaturales in patria non excedant intensiōem habituum à quibus eliciuntur; ob eam maxime causam, ne fatendum sit, beatos in actu primo non esse sufficienter instructos ad amandum Deum eo amore, qui illis in patria debitus est.

Accedit, quod cum actu intensiori charitatis etiam in via augeatur ipse habitus, ob eam proportionem, quam actus intensior ad eiusmodi augmentum habet, non est existimandum, Deum voluisse, vt in patria, perpetua sit & maneat improprio seu inæqualitas inter actum & habitum, charitatis; etsi maior illa intensio charitatis in patria non se habeat ad actum, velut præmium ad meritum; sed potius vel connaturale principium eiusdem, vt dictum.

117 Et quia charitatis habitus aut idè est cum gratia sanctificante, aut certe pari ac constanti proportionem & æqualitate sibi inuicem correspondet, fatendum est, etiam habitum gratiæ sanctificantis, quamuis in patria idè numero maneat, accessione tamen nouæ intensiois auctiorem fieri, ita vt ipsi charitati vndique sit æqualis.

118 **ASSERTIO VIII.** Actus tamen charitatis ordinariæ non manet idem numero in via, & in patria. Ita habet communis Doctorum sententia, quos citauimus; etsi contrarium significet Bonauentura loc. cit. sed qui tamen commode explicari & intelligi potest, de amore eodem numero ex parte habitus & obiecti, vt rectè notauit Lufius loc. cit. Ratio est; quia ordinariæ, ante instans mortis, simul cum vsu rationis intercepti ac interrumpi solet facultas rectè operandi. Accedit, quod cum vtriusque tam voluntatis, quam intellectus vsus & operatio in hac vita ordinariæ, pendere soleat à concursu phantasmatum, fieri vix potest, vt idem numero seu intellectus, seu voluntatis actus, à viatore elicitus, post hanc vitam permaneat.

119 An autem aliquando in extraordinario casu, puta in B. Virgine, aut alio eximie Sancto, per singulare Dei priuilegium, idem numero actus charitatis in via & in patria permanerit, aut permaneat, non est magnopere disputandum. Affirmat quidem Suarez loc. cit. nec dissentire videtur Lufius ibidem: estque sententia valde probabilis: quia idem numero actus voluntatis, etiam noua cognitione accedente, videtur posse idem numero permanere.

Sed mihi contrarium non minus videtur probabile. Aut enim idem numero manens, secundum intensioem cresceret; aut non: neutrum dici posse videtur. Non primum; quia actus voluntatis idem numero manens, non videtur ex noua ac substantialiter adeo diuersa propositione obiecti secundum intensioem posse crescere. Neque secundum; quia cum post instans mortis, anima immediate sit beata, ac proinde eliciat actum charitatis longe intensiorem, quam in via præcesserit, non est consentaneum rationi affirmare, eam simul habere & retinere actum charitatis eiusdem speciei remissiorem; præsertim quando hic non, nisi obscura fidei cognitione nititur, quæ mox in eodem instanti mortis desinit.

Quæres, qua proportionem charitas patriæ in eodem homine intensior futura sit charitate viæ. Respondeo, certam quidem vtique, & vniformem à Deo proportionem cum Beatis omnibus seruari; eamque sine dubio in magno excessus & excellentiæ gradu positam, quoad

scilicet, seruata debita proportione, excessus & excellentia claræ visionis, supra obscuram fidei cognitionem, velut exæquetur: at vero quamnam in particulari eius excessus sit proportio, ipsiusque proportionis quantitas, à nobis definiti non potest, sed soli Deo perspectum est. Vt ob hanc etiã causam verum sit illud Isaia 64. v. 4. & 1. Cor. 2. vers. 9. *Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit DEVS ijs, qui diligunt illum.*

Atque ex dictis etiã colligi potest, an actus charitatis in quouis beato sit substantialiter perfectior, quouis actu cuiusvis viatoris. Cum enim vnum sit probabile, non posse eundem numero actum charitatis esse & permanere in via & in patria, consequenter eadem probabilitate dicendum erit, omnem actum charitatis in patria necessario esse numero, adeoque secundum rationem indiuiduam substantialiter distinctum, atque intra eandem speciem perfectiorè, quouis actu cuiusvis viatoris; præsertim quia amor beati non solum secundum intensioem, sed etiã secundum estimationem, ex clara visione infiniti boni procedentem, aliquo modo perfectior videtur; ita vt ex ipsa etiam vi talis amoris (seclusis alijs auxilijs gratiæ) nequeat in eodem subiecto vllum etiam vel minimum peccatum veniale admittere: quod nulli per se amoris huius vitæ quamuis intensissimo competit.

Dices, ex hoc ipso colligi etiã, hanc differentiam inter vtrumque actum esse specificam, duabus de causis. Primo, quia perfectio appetitiua amoris sequitur perfectionem appetitiuam ipsius cognitionis: cum ergo hæc in beatis sit altioris ordinis, & speciei perfectioris, appetitiue, cuiusvis cognitionis, quã hic de Deo habere possumus; sequitur etiam appetitiuam amoris esse in ijs altioris & perfectioris speciei.

Secundo, quia quando duo ita sese inter se habent, vt quamuis vnum in suo ordine perficiatur, nunquam possit perungere ad perfectionem alterius, rectè colligitur, vnum esse altioris ordinis siue perfectioris speciei: atqui dicti amores ita se habent; quantumuis enim amor viæ perficiatur, nunquam perueniet ad perfectionem amoris patriæ: ergo hic est altioris ordinis specificus.

Respondeo ad primum, negando consequentiã; quia minor appetitiua amoris sequitur quidem ex maiori appetitiua cognitionis; sed non ita, vt ob diuersitatem specificam ipsius cognitionis, etiã amor secundum speciem necessario mutetur, vt superius dictum. Et potest intra eandem speciem, amor etiam huius vitæ secundum appetitiuam aliquo modo esse perfectior, vt dicemus q. 3. dub. 2.

Ad secundum Responderetur; negando maiorem: quia posita probabili philosophia, quod intra eandem speciem dentur indiuidua secundum rationem indiuiduam substantialiter perfectiora, pariter fatendum est, vnum in diuiduum, quantumuis in suo ordine perficiatur, nunquam tamen peruenire posse ad perfectionem alterius.

Dixi tamen, solum esse probabile, actum chari-

tatis in patria secundum rationem indiuiduam substantialiter perfectiore esse quavis dilectione viatoris. Nihilominus enim etiam oppositum probabile est: quando etiam in hac vita dilectio secundum appreciationem æqualis esse potest dilectioni patriæ: ita scilicet ut non solum Deum præferat omnibus, quæ cum illo pugnant, sed etiam omnibus omnino creaturis; a deo ut cum tali dilectione, nec minimum etiam veniale peccatum consistere possit. Quod autem dilectio in patria sit omnino imutabilis, & omnimodâ impeccabilitatem adiunctam habeat, id nõ ex vi ipsius per se dilectionis accidit, sed ex vi visionis beatificæ, quæ cessante etiam charitas desinere, ac peccatum subsequi posset, ut pluribus dictum tom. 2. disp. 1. q. 3. dub. 3.

DVBIVM IV.

De productione et augmento Charitatis: an à solo Deo producat; quomodo item, et quantum charitas augeri, siue intendi possit,

S. Thomas 2. 1. q. 24. 2. 2. 3. 4. 5. 7. 8. 9.

EGimus iam hac de re nonnihil tom. 2. disp. 6. q. 4. dub. 1. & 4. & q. 6. dub. 8. ut iam eo breuius eam expedire liceat. Et quod ad causam efficientem attinet statuimus sequentia pronuntiata. I. Charitas tanquam virtus supernaturalis ac per se infusa, à solo Deo, velut principali causa efficiente physice producitur. Ita docet S. Thomas cit. q. 24. a. 2. iuxta Rom. 5. v. 5. *Charitas Dei diffusæ est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis.* Et 1. Ioann. 4. v. 7. *Charitas ex Deo est.* Idem patet ex Concilio Mileuitano can. 4. & Arausicano canone 25. & Tridentino sess. 6. cap. 6. & 7. & canone 3. Ratio est: quia id commune est omni habitui supernaturali, ut à solo Deo tanquã causa efficiente principali producat, ut dictum cit. q. 4. dub. 1.

II. Quocirca etiam nec effectiue physice villo modo per actus nostros (saltè extra sacramentũ) producitur, vel etiã augetur; ut post S. Thomã 1. dist. 17. q. 2. a. 3. habet communis, sed solũ dispositiue, aut meritorie, ut etiã ibidẽ de gratia dictum, & magis infra patebit. Idem tradit Arragonius hic q. 24. a. 2. simul tamen asserens, contrarium non esse omnino impicabile; quod nõ probo ex dictis loc. cit.

III. Neque vero charitas à Deo infunditur homini, iuxta capacitatem seu proportionem naturalis perfectionis; neque adeo mensura eius conditioni seu perfectioni naturæ respõdet, nec ab ea villo modo dependet, sed primario quidẽ & simpliciter ex volũtate Spiritus sancti distributis sua dona, put vult. 1. Cor. 12. v. 11. Secundario autẽ & cõsequenter, adeoq; cũ quadã subordinatione ad primã causam, (in adultis) ex varietate dispositionis supernaturalis præuiã, ut ex cõmuni & certa docet S. Thomas hic q. 24. a. 3. Et patet ex illo ad

Ephes. 4. v. 7. *Unicuiq; nostrũ data est gratia, secundum mensurã donationis Christi.* Vnde etiã Matth. 11. dicitur v. 25. *Confiteor tibi Pater &c. quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis.* Et 1. Cor. 1. v. 26. *Videte vocationẽ vestrã, quia non multi sapientes, &c. secundũ carnem, &c. sed quia stulti sunt mundi elegit Deus &c.* Et Rom. 9. v. 16. *Non est volentis, neq; currentis, sed miserentis Dei.* Ratio est. Quia vniuersim forma cõmensuratur dispositioni vltimæ; cuius tamen ipsius primaria causa est Deus per gratiã præuenientẽ, quã suo arbitrio dispensat, ut dictũ tom. 2. d. 6. q. 4. d. 4. Et putat Caietan⁹ hic B. Virginẽ, licet omnibus sanctiorẽ, non solũ tamen Angelis, sed etiã quibusdã hominib⁹, quoad naturalẽ animæ perfectiõnẽ, fuisse inferiorẽ.

Nec refert, quod in Angelis gratiæ & charitatis mensura respondeat etiã naturali eorũ perfectiõni. Nã ut recte docet S. Thomas cit. a. 3. ad 3, quia Angeli (secus quã homines) ex natura sua agunt secundum omnes vires potentiæ, hinc factũ est, ut cũ Angeli natura perfectiores, maiore gratiã à Deo præueniẽ, intensiorẽ conatũ ad gratiæ augmentũ adhiberẽt, gratiã, etiã præ alijs, iuxta excessum naturalis perfectiõnis, maiorẽ cõsequerentur, sicut etiã ob eandẽ causam ex Apostolicis Angelis tãto quiq; peiores euaserũt, quãto natura superiores erant, ut suo loco de Angelis dictũ tom. 1. q. 6. du. 1. Plura hac de re de grat. cit. q. 4. dub. 4.

Quod vero ad secundam partem huius dubitationis attinet, An scilicet, quomodo, & quantum charitas augeri siue intendi possit, sequentes assertiones statuimus, iuxta similem doctrinam de augmento gratiæ traditam cit. d. 6. quæstione 6. dub. 8.

ASSERTIO I. Charitatem in hac vita posse augeri & crescere, est de fide. Constat ex Concilio Tridentino sessione 6. capit. 10. & patet ad Philipp. 1. v. 9. *Et charitas vestra magis ac magis abundet.* Ad Ephesios 4. v. 15. *Veritatem autem facientes in charitate, crescemus in illo per omnia.* Et Ecclesia solemni oratione fidei, spei, & charitatis augmentũ postulat. Ratio: tum quia hæc est natura omnium habitũ, ex Aristotele in prædicamento Qualitatis: tum quia charitas est quãsi via, in qua dum à Domino peregrinamur, quotidie progredi debemus, iuxta 1. Cor. 12. v. 13. *Excellentiorem viam (Charitatis) vobis demonstro.*

ASSERTIO II. Charitas non augetur ex parte obiecti; sed ex parte subiecti, quoad intensiõnem. Ita docet S. Thomas cit. quæst. 24. art. 5. & communis. Probatur prima pars. Quia quilibet minima charitas, quantum est ex se extendit se ad omnia obiecta per charitatem diligibilia (in quibus nimirum solum reperitur diuersitas materialis, manente eadem ratione formali obiectiua;) secus quam scientia ad sua obiecta scibilia. Secunda pars colligitur tum ex præcedenti, cum non detur alius modus augmenti; tum quia hoc ipsum est cõmune omnibus habitibus, ut dictum.

Addit vero S. Thomas hic, & 1. 2. q. 52. a. 1. & 2. & in 3. parte q. 7. a. 9. & 12. hanc intensiõnẽ nõ fieri per accessiõnem nouæ entitatis; ut præter alios, ex parte etiam sentit Valentia q. 2. pun. 3. Sed

ego ex Philosophia suppono, omnem intensiōem fieri per additionē gradus ad gradum, à qua sententia etiam S. Thomam reipsa non fuisse alienum ostendere conatur Caietanus loc. cit. præsertim cum hic asserat, charitatem augeri etiam secundum essentiam; nempe indiuidualem, non specificam.

127

ASSERTIO III. Charitas nullum habet terminum intrinsecum suæ intensiōis; sed in hac vita semper etiam in infinitum syncategorematicè augeri potest. Ita docet S. Thomas hic cit. q. 24. a. 7. & communis. Probatur; quia quo minus aliqua forma possit semper augeri, id oritur, vel ex natura ipsius formæ, requirentis certam intensiōem, vt cernitur in pallore; vel ex conditione agentis remissi aut imperfecti; vel ex incapacitate subiecti inhabilis ad recipiendā maiorem semper intensiōem, vt accidit in aëre respectu caloris. Sed charitas non habet determinatū augmentum ex primo capite, cum ex sua natura sit participatio diuinæ bonitatis infinitæ (intellige non solum communi quadam ratione, vt omnes formæ alia, sed etiam in eodem ordine, eademque formali conuenientia, vt & reliquæ perfectiones simpliciter simplices) ad cuius æqualitatem, quomodocunque aucta peruenire nunquā poterit. Nec ex secundo capite. Quoniam charitatis effectus est solus Deus infinite potens. Nec ex tertio; quia capacitas subiecti charitatis, si de remota loquamur & obediētiā, quodammodo infinita est, & immutabilis, vt pote fundata in potentia infinita Dei agentis; propinqua vero & moralis non solum non expletur vlla noua intensiōe charitatis; sed etiam magis hoc ipso augetur & dilatatur, quod intensio præcedens, quasi via quædam est & dispositio ad subsequētem. Et confirmatur; quia nec visio beatificæ, nec actus charitatis, potest vnquam suo obiecto (Deo) penitus adequari.

128

Atque ex his facile refelluntur, sententiæ quædam, huic, vt diximus, communi, & veræ sententiæ Sancti Thomæ contrariæ: quarum prima est Scoti & Durandi 3. distinct. 13. Richardi & Egidij 1. distinct. 17. Gandauensis quodlib. 5. quæst. 22. qui dicunt, charitatem habere certum terminum intensiōis, quem in nullo subiecto possit excedere; moti fere communibus argumentis contra infinitum syncategorematicū, quæ alibi soluuntur tom. 1. disp. 2. q. 4. dub. 2. & q. 8. dub. 4. Eiusdem sententiæ vt recte notauit Bannes, est etiam Caietanus hic & 3. parte q. 7. a. 9. & q. 10. a. 4. dum male intellecta sententia S. Thomæ, Christo tribuit summam gratiam, & lumen gloriæ possibile.

129

Secunda sententia est Capreoli 3. dist. 13. q. 1. qui dicit, etsi charitas habeat certum terminum intrinsecum suæ intensiōis; posse tamen nihilominus absoluta Dei potentia in infinitum augeri: quæ duo non bene simul consistunt.

Tertia sententia tribuitur Bonauenturæ, Carthusiano, & quibusdam alijs in 3. dist. 13. asserentibus, charitatem quidem ex se non habere certum terminum intensiōis, & consequenter in diuersis subiectis posse in infinitum crescere; sed

non in eodem, ob infinitā eius capacitatem; quæ omnia ex dictis refelluntur.

ASSERTIO IV. Homo semper quidem in charitate crescere potest; idque etiam quantum præcise est ex natura charitatis, in infinitum, vtdictum est; absolute tamen loquendo, ac reipsa, ad quemuis perfectionis gradum peruenire non potest. Est communis. Et prima pars patet ex illo Ecclesiastici 18. vers. 22. *Ne ueraris usque ad mortem iustificari.* Et Apocal. 17. v. 11. *qui iustus est, iustificetur adhuc.* præter alia citata in assertione I. Ratio est. Quia homo viator semper debet posse pergere in sua via (quæ charitas est,) donec perueniat ad terminum.

Secunda pars declaratur, quia nullus homo potest excedere à Deo præfixum sibi terminum, tum communem, videlicet illum, qui est sanctitas Christi, & vt contra Vegam lib. 10. in Tridentinum cap. 2. communiter alij sentiunt, etiam sanctitas Beatæ Virginis, & forte etiam Ioannis Baptistæ, & nonnullorum aliorum, quorum sanctitatem, specialissimis priuilegiis nixam, nemo, iuxta ordinariam Dei legem, consequi potest; tum proprium, qui est determinatus ille gradus charitatis (eadem est ratio gratiæ & gloriæ) ad quem Deus hominem ab æterno prædestinauit, Deo videlicet semper, quidem providente cuiuslibet iusto necessaria auxilia ad proficiendum, attamen non talia omnibus, quæ ad quemcunque altissimum perfectionis gradum reipsa consequendum sint necessaria; nec omnino alia, quam quibus iustum scientiā conditionata præsciuerat ad destinatam antea charitatis mensuram perueniturum. Plura auget. 4. de grat. dub. 4. vbi de inæqualitate gratiæ egimus.

ASSERTIO V. Charitas in hac vita potest esse perfecta, non quasi vnquam adequetur obiecto diligibili, qui DEVS est; nec ea perfectione, quæ excludat vltiorem progressum, sed quæ præsentī statui diligentis sit commensurata. Ita Sanctus Thomas, quæst. 24. a. 8. & communis. Declaratur. Quia sola charitas infinita Dei, quæ seipsum amat, adæquat obiecto diligibili itidem infinito; perfectio autem charitatis, quæ in hominem cadere potest, alia est propria alterius vitæ, quæ Deus inmutabiliter & assidue reipsa ac in actu secundo amat: Alia vero huic vitæ competens, quæ nempe sit, vt homo totum tempus, quod à necessitatibus præsentis vitæ reliquum est, Deo rebusque diuinis, cum assiduo progrediendi studio (quod viatorum proprium est) impendat: Vel certè ita habitualiter ad Deum cōuersus maneat, vt nil contrarium charitati admittat, quorum posterius solam dicit perfectionem essentialē charitatis; ideoque commune est omnibus charitatem habentibus; prius vero non itè, sed perfectorum proprium est.

ASSERTIO VI. Recte in hac vita distinguuntur tres gradus charitatis, seu habentium charitatem; nempe incipientium, proficientium, & perfectorum. Ita docet S. Thomas q. 24. a. 9. ex Augustino tract. in 1. Epistolam Ioannis. Declaratur. Quia charitas incipiens, seu primum ade-

pta, in eo potissimum laborat, vt superatis vitijs & prauis concupiscentijs, peccatis resistat, atque seipsam saluam tueatur. Proficiens autem eo maxime tendit, vt homo in virtute proficiat, & in charitate roboretur. Perfecta autem seu perfectorum charitas studet principaliter Deo inhærere, eoque frui. Ac similis quædam distinctio cernitur etiam tum in ætate hominis, tum in quouis motu, vbi primum est recessus à termino à quo; secundum accessus ad terminum ad quem; tertium quies in termino. Neque dubium, singulos gradus, cum in indiuisibili non consistant, suam habere latitudinem, maioris cuiusdam, vel minoris perfectionis.

DVBIUM V.

*Utrum quolibet actu charitatis
charitas in hac vita augeatur,
& quomodo.*

S. Thomas 2. 2. q. 24. a. 6.

Hanc quæstionem iam in simili explicata tractauimus de gratia quæst. 6. dub. 8. quam proinde hoc loco paucis absoluemus. Nec vero est quæstio de actibus charitatis intensioribus habitu præexistente; sed de actibus minus, aut certe non magis intensis, quam sit habitus charitatis præexistens, de quare sunt tres vniuersim sententia.

Prima sententia dicit, Omni quidem actu charitatis æque aut magis intenso, quam sit habitus præexistens, augeri charitatem: at si remissior sit, mereri quidem gloriam, non tamen vllum augmentum charitatis. Ita Durandus 1. dist. 17. quæst. 8. & fuit etiam quoad posteriorem partem olim sententia S. Thomæ 2. distinct. 27. quæst. 1. art. 5; item Alensis apud Arragonium hic art. 6. Idem videtur sentire Richardus 1. distinct. 17. art. 2. quæst. 3. nisi quod addit, probabile esse, cum voluntas tot actus multiplicauerit tales, vt omnes simul æquivalent vni actui intenso, tunc Deum in nobis augere charitatem.

Secunda sententia dicit, Omnem quidem actum charitatis, etiam remissum de condigno promereri augmentum charitatis, illud tamen non semper statim reipsa conferri, nisi cum actus ille meritorius fuerit intensior, quam habitus præexistens. Ita S. Thomas hic quæst. 24. a. 6. & in 1. 2. quæst. vlt. a. 8. ad 3. Scotus in 4. dist. 22. q. 1. Victoria relectione de augmento charitatis n. 19. et si valde dubius. Conradus 1. 2. q. 114. a. 8. Caietanus, & Bannes hic a. 6. Valentia q. 2. pun. 3. Azor tom. 1. lib. 9. c. 3. q. 7.

Differunt tamen hi auctores inter se multis modis. Quidam enim dicunt, hoc augmentum actibus remissis respondens, in hac quidem vita conferri tantum, cum exercetur actus intensior habitu præexistente. Ita Sanctus Thomas hic, Scotus, Caietanus, Bannes locis citatis. Alij dicunt, sufficere aut intensiorem, aut vnum

seu plures, in ratione meriti pares, aut superiores intensiore. Ita Victoria n. 14. & 29. & fere Valentia post Richardum, de quo supra.

Præterea in casu, quo aliquis in hac vita nunquam eliciat actum talem charitatis, qualis necessarius est ad actuale charitatis augmentum acquirendum, nonnulli quidem dicunt, id à Deo conferri primum in altera vita, vt Scotus; Alij affirmant, nunquam dari, vt Conradus, Bannes; idque colligitur ex Sancto Thoma hic. Quam tamen sententiam rursus nonnulli recentiores mitigare volentes, addunt, alij quidem; ipsum antiquum præmium iam alijs actibus debitum, superueniente eiusmodi actu remisso, conferri nouo titulo: Alij vero aiunt, nullum quidem his actibus remissis respondere nouum præmium essentialis gloriæ; at tamen augmentum gloriæ accidentalibus respondere.

Rursus nonnulli discrimen faciunt in proposito inter augmentum charitatis, & gratiæ. Hanc enim aiunt statim quolibet actu meritorio augeri, non illam, vt Victoria num. 12. cui Arragonius hic male addit Sotum lib. 1. de gratia cap. 7. Alij inter gratiam & charitatem nihil in proposito distinguunt, vt ceteri.

Denique multi recentiores Thomistæ apud Arragonium hic, & Zumel disp. 2. dicunt quidem, actu quolibet etiam remisso statim augeri gratiæ & charitatem in Esse gratiæ & amicitæ, sed non in esse qualitatis; adeoque secundum nullum esse intrinsecum, sed solum secundum extrinsecam quandam acceptationem Dei in ordine ad maiorem gloriam. Fundamentum autem generale huius sententiæ est, quod existimant, habitum charitatis augeri debere secundum modum atque proportionem habituum acquiritorum, qui solum per actus intensiores augentur & intenduntur, vt ipsi supponunt.

Nihilominus tertia sententia simpliciter & absolute asserit, quolibet actu charitatis quantumuis remisso, statim augeri charitatem, vt infra dicemus.

ASSERTIO I. Omnis actus charitatis, quantumuis remissus meretur augmentum gratiæ, charitatis, & gloriæ, in homine iusto. Est communis, & adeo certa, vt Arragonius hic iudicet, contrarium esse plus quam temerarium, & à fide alienum. Zumel quoque loco citato disp. 2. dicit, id absque magna temeritate defendi non posse. Probat contra Durandum, tum ex vniuersalibus scripturæ locis, in quibus, operibus bonis, præcipue ex charitate factis, quâuis minimis, sua apud Deum merces promittitur, & quidem ipsa vita æterna, vt si quis potum aquæ frigidæ det in nomine Christi, vel discipuli, Matthæi 10. v. 24. Talia sunt etiam illa 2. Cor. 4. *Quod in presenti est momentaneum, & æternam gloria pondus operatur in nobis.* Et 1. ad Cor. 15. v. 58. *Abundantes in omni opere Domini semper scientes, quod labor vester non est inanis in Domino.* Tum ex Concilio Tridentino sess. 6. can. 32. vbi generatim dicitur: *si quis dixerit hominē iustificatū bonis operibus, quæ ab eo per Dei gratiam & IESV Christi meritum, cuius viuū membrū est, fiunt,*

non vere mereri argumentum gratiæ (eadem est ratio charitatis) vitam æternam, & ipsius vita æterna, si tamen in gratia decesserit, consecutionem, atque etiam gloriæ augmentum, anathema sit. Similia habentur cap. 14. quæ certe generatim pronuntiata, sine causa restringuntur ad actus solos charitatis intensiores. Ratio est. Quia valor operis ad merendum non tam pendet ex quantitate operis, quam dignitate & affectu operantis.

139 **ASSERTIO II.** Hoc augmentum charitatis, respondens actibus intensioribus habitu præexistente, statim confertur. Est communis, & extra controuersiam; quia commune est id omnibus actibus intensioribus, ut statim augeant habitus, à quibus eliciuntur, seu effectiue physice, si sint acquisiti; seu meritorie & dispositiue, si sint supernaturales, ut fit in proposito.

140 **ASSERTIO III.** Idem augmentum, etiam actibus remissis respondens, reipsa & infallibiliter quandoque confertur ijs, qui in gratia usque ad finem perseuerant, siue postea exerceant actum aliquem intensiorem, aut plures remissos ipsi æquiuales in ratione meriti, siue non. Est contra quosdam relatos pro secunda sententia, ut dictum, sed communis & certa Scoti, & aliorum, adeo ut Zumel loc. cit. disputat, 2. contrariam sententiam vocet *falsissimam*, & *valde periculosam*; idque ex censura etiam ipsius Academiæ Salmanticensis. Similia habet Arragonius hic. Probatur. Quia præmium ex iustitia promeritum non potest denegari ijs, qui nullum impedimentum eius consequendi habent, citra iniustitiam seu infidelitatem, iuxta illud ad Hebræos 6. v. 10. *Non enim iniustus est DEVS, ut obliuiscatur operis vestri.* Nec satisfaceret in humanis iustitiæ, si cui nouum præmium commerito. solum daretur antiquum, nouo titulo. Idem colligitur ex Concilio Tridentino loc. cit.

141 **ASSERTIO IV.** Distinguere in proposito inter gratiam & charitatem, in esse qualitatis, & in esse gratiæ & amicitiae, vanum est. Ita præter alios infra citandos etiam Arragonius & Zumel locis citatis, contra recentiores illos supra citatos. Probatur. Quia iuxta legem ordinariam DEI hæc non distinguuntur; sed eatenus ac in tantum gratia & charitas habent rationem gratiæ & amicitiae apud DEVM, quatenus & in quantum sunt tales qualitates homini inhærentes; cum homo de facto quidem sit gratus Deo, & amicus ipsius, per gratiam & charitatem inhærentem, ut constat ex Concilio Tridentino sessione 6. canone 11. Ergo magis grati & amici non reddimur, nisi per maiorem seu intensiorem gratiam & charitatem inhærentem: sicut enim se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis. Accedit, quod gloria essentialis quadam proportionem, respondet ipsi entitati seu intensiori gratiæ & charitatis.

142 **ASSERTIO V.** Nihil etiam in proposito distinguendum inter gratiam & charitatem. Ita

etiam Arragonius & Zumel locis citatis, & alij communiter. Quia gratia & charitas aut sunt eadem reipsa qualitas, ut habet probabilis sententia Scoti, vel certe iuxta legem Dei ordinariam sibi inuicem commensurantur, ut in 1. 2. dictum, disputat. 6. quæstio. 4. dub. 2. idque secundum ipsam virtusque rei naturam; quia gratum esse DEO, & eius amicum esse, se mutuo consequuntur, ita ut quantum quisque est gratus Deo, tantum sit eius amicus per charitatem, & contra.

143 **ASSERTIO VI.** Multo verius est, augmentum charitatis & gratiæ cuius etiam remissio a Deo debitum, statim à Deo conferri. Ita Gabriel in 1. distinctio. 17. quæstio. 4. & in 2. d. 27. & in 4. d. 14. quæstio. 3. dub. 3. Maior in 1. distinctio. 22. quæstione 1. Almainus tract. 2. moral. capit. 11. Vega lib. 15. in Tridentinum cap. 19. Cordubensis libro 1. quæstione 9. dub. 2. & 3. Suarez opuscul. de reuiuifcentia meritorum disput. 1. sectione 3. n. 29. Arragonius hic articulo 6. Zumel 1. 2. quæst. 114. art. 8. disp. 3. licet in prima parte contrarium senserit esse verius; & nunc teste Cordubensi & Victoria (qui & ipse eam sententiam probabilem censet) communis receptionum. Probatur. Tum quia nullum aliud commodum tempus potest assignari, siue in hac vita, in qua sæpe nullus succedit actus intensior, ut dictum, nec in altera; in qua, veluti iam terminato viatoris statu, non est locus opportunus augendæ charitati, loquendo de augmento, quod viatoris statui competat: cum quia id consentaneum est diuinæ bonitati, ut præmium de condigno promeritum quamprimum homini conferatur, vbi nullum est impedimentum ex parte subiecti, vel status.

144 **ASSERTIO VII.** Per actus tamen eiusmodi remissos etiam charitas non augetur effectiue, augetur tamen meritorie; & forte etiam dispositiue. Ita communis; & speciatim Zumel loc. cit. qui sic etiam conatur interpretari S. Thomam, Ratio est. Quia ex comuni multorum sententia, nullus habitus effectiue vel dispositiue augetur, nisi per actus intensiores; quamquã nec ab his effectiue augetur habitus, qui per actus ipsos effectiue non producit, ut supra dictum. Quia tamen probabile est, habitus naturales effectiue aut dispositiue augeri per actus etiam remissos, ut docuimus tom. 2. disp. 3. q. 1. dub. 1. idcirco probabiliter etiam dici potest, charitatẽ per actus remissos augeri nõ quidem effectiue; hoc enim habitibus supernaturalibus non conuenit, ut dictum etiam de gratia q. 4. dub. 1. & q. 6. dub. 8. sed dispositiue.

145 **ASSERTIO VIII.** Actus quilibet charitatis secundum totam latitudinem suæ intensiõnis auget charitatem. Ita tradunt Zumel disputat. 4. Arragonius loc. cit. Suarez sect. 3. à n. 44. & videtur communis eorum, quos citauimus pro 6. assertione, ex qua etiam hæc aperte sequitur. Nam si quilibet actus quamuis remissus, v. g. solus intellectus ut vnus, auget charitatẽ: Ergo nullus erit gradus in aliquo actu quauis minimus, qui non item aliquo modo auget charitatẽ, seu ad ipsius augmentum conferat. Idem de gratia dictum cit. dub. 8.

146 **ASSERTIO IX.** An vero actus charitatis elicit, saltem qui in suo genere dignissimi sunt, secundum totam latitudinem suæ intensiōis, ad æqualitatem augeant habitum charitatis, ita ut actus intensus v.g. ut quatuor, augeat habitum ut quatuor. &c. non constat; imperatos quidem certum est, per se loquendo, non ita augere; quamvis utriusque augeant charitatem secundum totam latitudinem meriti ad æqualitatem. Prima pars asseritur à Suarez numero 45. & declaratur. Nam pars affirmatiua suaderi potest, eo quod actus eiusmodi elicit, videntur quoad præstantiam & dignitatem æquales esse habitui charitatis. Sed in contrarium, quod tuentur Zumel & Aragonius, est. Tum quod actus illi non videntur esse æqualis perfectionis & dignitatis, saltē cum gratia sanctificante; quæ tamen semper vna cum charitate pariter intenditur. Tum quod quantitas meriti non solum pendet ex intensiōe actus, sed etiam ex varijs alijs circumstantijs, v.g. dignitate operantis, duratione & difficultate operis. Quo fit, ut idem actus eodē modo intensus secundum diuersas eiusmodi circumstantias, habeat diuersum valorem meriti. Neque tamen admodum probabile est, actum aliquem charitatis, quamuis ex circumstantijs eius bonitas & valor crescat, promereri maius augmentum gratiæ & charitatis, quam sit tota præexistens eiusdem intensiōis magnitudo. Quod si ita est, euidenter sequitur, actum aliquem secundum circumstantias inferiorem, adeoq; minus meritorium in proportione, non posse augere charitatē, iuxta totam suæ latitudinis intensiōem ad æqualitatem; præterquam quod saltem illo augmento euidenter probatur, impossibile esse, ut quouis actu charitatis, etiā elicitō, ac in suo genere dignissimo, præcise ad æqualitatem intensiōis augeatur charitas; ita ut augmentum charitatis nec sit maius, nec minus intensiue, quam intensiō ipsius actus. Est probabiliter dici possit, nunquā esse minus, saltē si actus ille, ut dictum est, sit in suo genere dignissimus, ut etiam sentit Suarez loc. cit.

148 **Secunda pars assertionis est communis apud citatos; & facile probatur.** Quia ipsa dignitas actuum imperatorū à charitate per se non habet proportionem æqualitatis cum ipsa charitate, utpote quæ illis multo excellentior est.

Tertiam partem tradunt etiam Zumel, Aragonius, & Suarez loc. cit. Ratio patet. Quia siue valor meriti respondeat ad æqualitatem actus intensiōis, siue non, semper tamen in qualibet actus intensiōe, spectari debet valor & proportio meriti ad præmiū; cui proinde ad æquari debet præmiū, ipsumq; adeo etiā charitatis augmentū: ita ut si actus v.g. ratione suæ intensiōis, aliarumq; circumstantiarū, sit meritorius augmenti charitatis ut quatuor, augeat charitatem ad quatuor; si meritorius ut octo, augeat charitatē ut octo, & sic de cæteris. Neq; vero quoad hoc par ratio est huius augmenti, quod fit per modū meriti, cū eo, quod ab actu velut dispositiōe seu causa efficiente physica causatur: hic enim ex pbabili multorum sententia solū excessus actiuitatis, seu intensiōis; illic ipsē per se valor meriti absolute attenditur; ut

proinde nullum sit illud secundæ sententiæ fundamentum supra relatum. Plura cit. tom. 2. d. 6. q. 6. dub. 8. & disp. 3. qu. 1. dub. 3. vbi declarauimus, quomodo augeantur habitus naturales.

DVBIVM VI.

An, & quomodo charitas possit diminui, vel amitti, siue corrumpi.

S. Thomas 2. 2. q. 24. a. 10. 11. 12.

149 **Q**uod ad primū, nempe diminutionē charitatis attinet, sequentes assertiones statuimus. **ASSERTIO I.** Iuxta legem Dei ordinariam, charitas ab homine semel acquisita nullo modo potest diminui. Ita docet cum S. Thoma cit. q. 24. art. 10. communis Doctorum sententia ibidem, & in 1. dist. 17. contra obsoletam quandam sententiam Altiſiodorensis 3. parte tract. 5. cap. 5. & cuiusdam Parisiensis Doctoris apud Bannem, qui dixerunt, per peccata venialia minui charitatem quoad intensiōem; quod etiam probabile censuit Victoria relectione de augmento charitatis part. 2. Sed eam sententiam merito ut falsam, & plane improbabilem, ac fere temerariam rejiciunt Bannes, Valentia, & alij, ut dictum etiam, tom. 2. disp. 4. q. 5. dub. 2. & q. 10. dub. 2.

150 **Probatur assertio.** Quia vel minui posset charitas ex parte obiecti, seu quoad extensiōem in ordine ad sua obiecta; & hoc non: Cum qualibet etiam minima charitas extendat se ad omnia obiecta charitatis, ob vnitatem rationis formalis obiectiue, ut supra dictum dubio 1. vel ex parte subiecti, seu quoad intensiōem: Sed nec hoc dici potest. Quia nulla huius diminutionis causa potest assignari: Non Deus per se, ut qui non subtrahit homini gratiam, aliaque eiusmodi bona supernaturalia gratiæ habitualis ad sanctificationem hominis spectantia, nisi per modū pœnæ supponentis peccatum: Non ipsa etiam nuda per se omisiō actus, seclusa ratione peccati; quia per omisiōem solum corrumpuntur (per accidens) habitus acquisiti, qui ut in fieri pendunt ab actibus; ita etiam in conseruari: Nec denique peccatum; aut enim mortale est, & tunc charitatem ipsā penitus destruit, ut dicitur dubitationis parte secunda. Aut veniale; & hoc charitatē nō potest diminuere: Nec meritorie, quia *qui delinquit in minori, non debet puniri in maiori*, ut inquit S. Thomas: Nec effectiue, cum non aduersetur charitati; nec ex parte obiecti ipsius, seu ratione specificæ essentia, auertendo scilicet hominem à Deo; alioqui quolibet veniali destrueretur tota charitas: Nec ratione intensiōis, cum quodlibet peccatū veniale possit esse cum quauis intensiōe charitatis, ut notum est, & omnes fatentur. Accedit, quod si vnum peccatum veniale auferat vnum v.g. gradum charitatis, duo auferent duos, tria tres, & sic deinceps; adeoq; sæpius multiplicata, tandem auferent totam charitatem; quod est erroneum.

151 **Neq; vero dici potest primo; hanc diminutionem fieri secundum partes proportionales, quæ sunt diuisibiles in infinitum: Sic enim inter-**

peccata venialia priora & posteriora, quæ sæpe maiora esse solent, & ipsam diminutionem, nulla seruetur proportio.

Neque secundo dici potest, quod dixit Victoria, particulam vltimam charitatis tolli non posse, quantumvis multiplicatis venialibus; cum præcedentes gradus per æqualia, aut forte minora peccata sublata sint.

Neque tertio dici potest, ipsum veniale vltimum auferens totam charitatem, hoc ipso fieri mortale; hoc enim, vt recte dixit Bannes, plusquam falsum, & plane temerarium est; non solum quia venialia sola per se multiplicatione non fiunt mortalia, vt loc. cit. diximus; sed etiam quia, cum illud præcise instans inuincibiliter ignoretur, aut homo tunc excusabitur à peccato, aut se assidue exponet periculo peccandi mortaliter, ac proinde etiam peccans venialiter peccabit mortaliter.

153 Accedit, quod peccatū non ideo mortale est, quia gratiam & charitatem destruit, sed ideo destruit, quia mortale est: Ergo si aliunde mortale non sit, non destruet. &c.

Denique si per peccatum veniale diminuitur charitas, fieri poterit, vt in eodem instanti (quod tamen impossibile est) charitas simul intendatur & remittatur; cum nihil obstat, hominem exercere actum charitatis, & simul, saltem peccato omissionis, venialiter peccare, vt recte cum Victoria docet Valentia loc. cit. etsi neget Bannes.

154 ASSERTIO II. Per absolutam tamen Dei potentiam, nihil obstat, diminui charitatem quoad intensiōem; etsi non quoad extensiōem intrinsecam in ordine ad obiecta. Primum recte asseritur à Durando in 1. dist. 17. q. 10. & est extra controuersiam. Nulla enim est hic implicatio contradictionis. Secundum probatur. Quia est de essentia charitatis ex se, & in actu primo extēdi ad omnia obiecta diligibilia per charitatem, habentia scilicet vnam & eandem rationem formalem diligendi; licet interim Deus, seu destruendo obiectum aliquod, speciesq; eius representatiuas; seu subtrahendo suum concursum, facere vtique posset, vt charitas in actū secūdū, respectu vnus obiecti, prodire posset, & non respectu alterius.

155 ASSERTIO III. Quin etiam ex parte ipsius actus secundi, ac extrinsece, recte dici potest, charitatem reipsa diminui per peccata venialia. Est mens S. Thomæ hic q. 24. a. 10. cum ait: *Potest tamen indirecte dici diminutio charitatis, dispositio ad corruptionem ipsius, quæ fit vel per peccata venialia, vel etiam per cessationem ab exercitio operum charitatis.* Idem volunt Doctores alij. cū aiunt, non quidem quoad substantiam, sed quoad feruorem diminui charitatem, per venialia.

Declaratur assertio. Primo enim hoc ipso, quod peccatur venialiter, non solum regulariter loquendo, intermittitur, adeoque diminuitur exercitium actus charitatis, qui interim exerceri potuisset, idq; tanto magis, quo magis venialia multiplicantur: Sed etiā simul fit aliquid, quod nec actu, nec habitu ad finē charitatis referri potest, vt suo loco dictum tom. 2. disp. 1. q. 1. du. 4. n. 4. 1. quodq; perfectioni ipsius actus charitatis saltem

156 accidentaliter aliquo modo repugnat. Quamuis enim nihilominus, quantum est ex parte peccati venialis, Deus pro eo tempore diligi possit super omnia, quæ aduersantur ipsi charitati (quæ quidem est ipsa essentialis ratio charitatis diligētis Deum super omnia, vt recte declarat Valquez 1. 2. tom. 2. disp. 194. n. 19. & 20.) non tamen super omnia simpliciter, ac positue, quæ Deus non sunt; cum in actu quidem secundo nō præferatur Deus peccato veniali, seu obiecto ipsius, sed potius peccatum veniale, eiusq; obiectum præferatur particulari alicui legi diuinæ prohibētī peccatum veniale. Quo fit etiam, vt ipsum charitatis exercitium, velut ex se nobilissimum tritici seges, hoc peccati venialis lolio extrinsece quasi impuretur, sicq; adeo splendor ipse virtutis hac spuria commixtione dehonestetur. Quo spectat illud Augustini l. 10. Confess. c. 29. *Minus te amat, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat:* licet hoc S. Thomas responsione ad secundum, solum ad peccatum mortale referat.

157 Secundo, peccata venialia indignum reddunt hominem specialioribus auxilijs gratiæ actualis, quib; alioqui & à peccato mortali diuinitus fuisset defensus, & ad feruentiorem charitatis vsum impulsus; quamuis interim Deus hæc ipsa specialiora gratiæ auxilia pro sua gratuita bonitate nō statim, nec semper, ac infallibiliter homini ob venialia peccata reipsa deneget.

Tertio. Habitus vitiosos, adeoque inclinationes inordinatas ad creaturas augent, quæ non solum feruentem ac facilem charitatis vsum impediunt, sed non raro etiam ad peccatum mortale impellunt. Atque ob vtramq; illam causam fit etiam, vt peccata venialia indirecte disponant ad peccatum mortale, vt tradit S. Thomas hic a. 10. Quæ omnia fusius explicata sunt tomo 2. disp. 4. q. 5. dub. 2. & 3.

Quod vero ad amissionem seu corruptionem charitatis spectat, sequentibus assertionibus respondemus.

158 ASSERTIO I. Quælibet charitas viz amitti potest; patriæ non potest. Ita S. Thomas q. 24. a. 11. & est communis omnium, ac de fide, quoad vtramque partem. Et posterior patet ex æternitate beatitudinis, ad quam pertinet aut saltem necessario sequitur charitas. Plura tom. 2. disp. 1. q. 2. dub. 3. & q. 3. dub. 7.

Prior pars assertionis est contra Iouinianum apud Hieronymum in eundem, item contra Pelagium apud Augustinum de hæresibus cap. 88. & contra Begardos & Beguinas, Wicleffum & Caluinum lib. 3. Institut. cap. 4. quos refellunt Vega in Tridentinum toto fere lib. 12. Bellarminus lib. 3. de Iustificatiōe a c. 14. Valentia hic q. 2. punct. 3.

159 Probatur eadem pars assertionis ex scriptura. Ezechielis 18. v. 24. *Si autem auerterit se iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatem secundum omnes abominaciones, quas operari solet impius, numquid viuet? omnes iustitiæ eius, quas facerat, non recordabuntur.* Ioann. 15. v. 6. *Si quis in me nō manserit, mittetur foras sicut palmes, & arefcet, & colligent eū, & in igne mittent, & ardet.* Rom. 11. v. 22. *Si permanferis in bonitate*

mitate; alioquin & tu excideris. 1. Corinth. 10. v. 12. Itaque qui se existimat stare, videat ne cadat. Apoc. 2. v. 4. Sed habeo aduersum te, quod charitatem tuam primam reliquisti. Exempla sunt, Lucifer, Adam, Saul, Dauid, Salomon, Petrus, Iudas; quem aliquando iustum fuisse probat Hieronymus 3. cont. Pelagium ex Ioann. 17. v. 12. Quos dedisti mihi custodiri; & nemo ex eis periit, nisi filius perditionis. Idem etiam exemplis nonnullis patet, charitatem semel habitam etiam irreparabiliter amitti posse. Idem definitum est in Concilio Viennensi, Clementina *Ad nostrum*, de hæreticis, & in Tridentino sess. 6. c. 12. & 13. & canone 23. Ratio est. Quia iusti in hac vita, hoc ipso, quod Deum clare non vident, nec quoad exercitium, nec quoad specificationem necessitantur ad Deum diligendum.

160 Quæ autem contraria videntur scripture loca, aut significant tantum, iustum non posse peccare mortaliter, quatenus & quamdiu iustus est. Quale est illud 1. Ioann. 3. v. 9. *Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit: quoniam semen ipsius in eo manet, & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est: aut charitatem quidem ipsam ex se nunquam excidere*. 1. Corinth. 13. v. 8. *charitas nunquam excidit: quin etiam vincere aduersa omnia*. Cant. 8. v. 7. *Aque multa non poterunt extinguere charitatem; nec flumina obruent illam*.

161 **ASSERTIO II.** Charitas & Gratia re ipsa amittitur ac destruitur quolibet peccato mortali. Ita S. Thomas q. 24. a. 12. ex communi; & est de fide ex Concilio Tridentino sessione 6. c. 15. contra Lutherum, qui subinde docuit, sola infidelitate hominem excidere ex gratia Dei, vt pluribus dictum tomo 2. disp. 4. q. 5. dub. 1.

Probatur assertio ex scriptura. Ezechielis 18. 20. *Anima que peccauerit, ipsa morietur*. &c. 33. v. 8. *Ipsè impius in iniquitate sua morietur*. Roman. 6. v. 23. *Stipendia enim peccati mors*. 1. Cor. 6. v. 9. *Neque fornicarij, neque idolis seruientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores; neque fures, neque auari, neque ebriosi, neque maledicti, neque rapaces regnum Dei possidebunt*. Iacobi 2. v. 10. *Quicumque autem totam legem seruauerit, offendat autem in vno, factus est omnium reus*. Plura disp. 1. q. 6. dub. 2. vbi probauimus, fidem separari posse à charitate.

Ratio est. Quia habitus infusus perditur quolibet actu contrario, vt pote morale quasi quoddam obstaculum ponente influxui diuino, conseruanti eiusmodi habitus. Charitati autem habenti Deum pro ultimo fine, aduersatur quodlibet peccatum mortale, constituens finem ultimum in aliqua creatura. Ergo. &c.

162 **ASSERTIO III.** Charitas & gratia proprie effectiue physice per peccatum non expellitur. Est contra Caietanum, Bannem, & Arragonium hic q. 24. a. 12. Sotum lib. 2. de natura & gratia c. 18. Zumel 1. 2. q. 113. a. 2. disp. 4. Vasquium 1. 2. disp. 9. n. Azorium l. 4. c. 24. q. 4. Valentiam hic punct. 3. quibus fauet nonnihil S. Thomas cit. q. 24. a. 10. Differunt tamen inter se non solum, quod Valentia id restringit ad peccatum, commissionis; sed etiam quia Caietanus ipsum etiam peccatum ratione malitiæ positiuæ realis

(quam tom. 2. disp. 2. q. 5. dub. 2. refutauimus) ait effectiue expellere gratiam & charitatem; Vasquez autem eum reprehendens n. 5. ait, peccatum ratione suæ malitiæ, qualiscunque demum illa sit, solum formaliter expellere gratiam; peccantem tamen nihilominus per peccatum effectiue physice corrumpere gratiam & charitatem. Fundamentum est. Quia peccatum mortale ex sua natura habet repugnantiam cum gratia & charitate, non minus, vel etiam magis, quam frigus cum calore; esto, alio quodam genere oppositionis, v. g. relatiuo, vt vult Vasquez; qui addit, mortale peccatum ita ex sua natura repugnare gratiæ & charitati, vt nec per absolutam Dei potentiam simul stare possint, cuius contrarium tom. 2. d. 6. q. 5. dub. 3. docuimus.

163 Nostram vero sententiam tradunt Richardus in 3. dist. 31. a. 1. q. 1. Scotus, & Gabriel d. 23. Conradus 1. 2. q. 71. a. 4. & vt fatetur Bannes, complures alij. Probatur. Quia si per peccatum effectiue physice corrumpetur gratia & charitas, id fieret, aut quatenus peccatum ens reale positiuum est, aut solū vt est priuatio, seu quoddam ens morale: Non priori modo; quia tota ipsius entitas realis positiua, nullam habet ex sua natura repugnantiam cum charitate, vel gratia; cum vt sic minime sit malum aliquod morale, vt contra Caietanum, Zumel, & non nullos alios probatum est loco supra cit. Neque secundo modo; quia hoc ipso, quod vt sic nullam habet entitatem realem, seu esse physicum, positiuum, non potest aut ipsum physice effectiue expellere gratiam & charitatem, aut esse medium, quo ab ipso peccante effectiue physice charitas expellatur. Sicut v. g. nec per tenebras physice effectiue lumen expelli recte dicitur; licet vt cunque valuas soli obijciens, saltem velut causa per accidens dici possit effectiue physice lumen corrumpere; eo quod ipsa valuarum obiectio, positiuum, physicum, & reale impedimentum est, realiterque obstat solis illuminationi. Cuius simile in proposito nihil potest assignari, vt ex factò discursu patet; qui æque etiam procedit de peccato habituali ac de actuali. Et confirmatur. Quia nulla hic cernitur proportio inter actum peccati, & gratiam, destruendam; cum quiuis etiam remissus peccati mortalis actus quamuis intensissimam gratiam corrumpat. Fundamenta vero cætera oppositæ sententiæ iam satis alibi suis locis refutauimus.

165 **ASSERTIO IV.** Gratia tamen nihilominus expellitur per peccatum mortale, non solum meritorie, sed etiam speciali quadam ratione effectiue moraliter. Sic intelligo S. Thomam cit. quæst. 24. artic. 10. cum absolute ait; *peccatum mortale effectiue & meritorie corrumpere charitatem*. Probatur. Quia peccatum ratione suæ inordinationis non solum per modum pœnæ meretur priuationem gratiæ; sed etiam hoc ipso, quod per illud creatura præfertur Deo, ex sua ratione, non quidem physice, sed moraliter repugnat charitati diligenti Deum super omnia, hominemque Deo subijcanti, & ad Deum refe-

renti omnia, vt declarauit etiam ipfemet S. Thomas a. 10. & 12. Accedit, quod peccati malitia non solum priuatiua est, seu in priuatione sita, sed etiam positiua moralis, repugnans Deo ac diuinæ amicitiae, vt dictum tom. 2. disp. 4. quæst. 1. dub. 2. Et confirmatur. Quia propterea non omnia peccata mortalia destruunt fidem & spem, quod cum illis non omnia habent propriam & specialem eiusmodi repugnantiam, licet alioqui ex se plane mereantur omnium donorum supernaturalium priuationem.

ASSERTIO V. Sicut ergo solus Deus est vera & realis causa. (saltem principalis efficiens) gratia & charitatis, eamque assiduo influxu conseruans; ita solus ille gratiam & charitatem per modum principij physici destruit, non positiua actione, sed priuatiue per negationem seu subtractionem sui concursus. Sequitur ex dictis. Quæ etiam pariter fidei & spei, respectu peccatorum, quibus illa destruuntur, accommodanda sunt.

QVÆSTIO III.

De obiectis & ordine Charitatis.

Sanctus Thomas 2. 2. q. 25. 26.

Absoluetur hæc quæstio quinque dubitationibus. I. Quot, & quanam sint obiecta materialia Charitatis; speciatim quomodo diligendi sint inimici; seu ad quidnam obliget præceptum de diligendis inimicis. II. An & qualis in charitate sit ordo: speciatim, qua ratione Deus diligendus sit super omnia. III. In quo consistat amor Dei super omnia; quidue ad eum requiratur. IV. An, & qua ratione quoad bona spiritualia, nos ipsos potius, quam proximum amare debeamus: contra verò plus proximum quoad bona, seu temporalia, seu spiritualia, quam nos ipsos quoad bona temporalia. V. An & quis in ipsis proximis diligendis ordo seruandus sit.

D V B I V M I.

Quot, & quanam sint obiecta materialia charitatis; speciatim quomodo diligendi sint inimici; seu ad quidnam obliget præceptum de diligendis inimicis.

S. Thomas 2. 2. q. 25. 23. 12.

Quod ad primam partem dubitationis attinet, vbi de obiecto charitatis generatim quaeritur, non est hic quæstio de obiecto formali charitatis, quod iam supra quæstione 1. dub. 1. & 2. explicatum est, sed de materiali. Pro quo supponendum, cum amare sit bonum alicui velle, dupliciter aliquid ex charitate diligere posse, vt docet Sanctus Thomas hic citat. quæst. 25. artic. 1. 2. 3. Primo per modum amici, cui volumus bonum. Secundo, tanquam bonum quod amico volumus. Ad hoc, vt aliquid priori modo ametur, opus est, vt sit natura quædam intelligens, & capax bonitatis diuinæ, ac supernaturalis beatitudinis; in cuius communicatione fundatur amor charitatis. Ad secundum opus est, vt res illa sit ordinabilis aliquo modo ad bonum diuinum, seu æternam beatitudinem amici; ita vt secundum rectam rationem simpliciter censeretur bonum ipsius, in ordine ad beatitudinem æternam. Quo posito, sequentes assertiones statuimus.

ASSERTIO I. Velut amicum quisque diligere imprimis debet Deum, deinde seipsum, tertio proximum. Ita Sanctus Thomas artic. 1. & 4. & patet Matthæi 22. vers. 37. *Diliges Dominum DEVM tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua.* Et vers. 28. *Hoc est maximum & primum mandatum.* Et vers. 39. *Secundum autem simile est huic. Diliges proximum tuum, sicut teipsum.* Vbi dilectio seu amor beneuolentia ad omnia tria supradicta obiecta extenditur. Ratio sumitur ex dictis; quia in his omnibus tribus obiectis inueniuntur conditiones requiritæ ad amoris amicitia superius relatæ: quantus interim charitas, vt ad ipsum amantem terminatur, nõ propriè habeat denominationem amicitia, vtpote que non est nisi ad alterum iuxta S. Thomam q. 25. a. 4. ex Gregorio hom. 17. in Euangelia: quomodo autem hi actus dilectionis ad eandem virtutem spectent, dictum est q. 2. dub. 1. & 2.

ASSERTIO II. Proximi nomine intelliguntur, tum homines quilibet, etiam peccatores, & qui

nobis